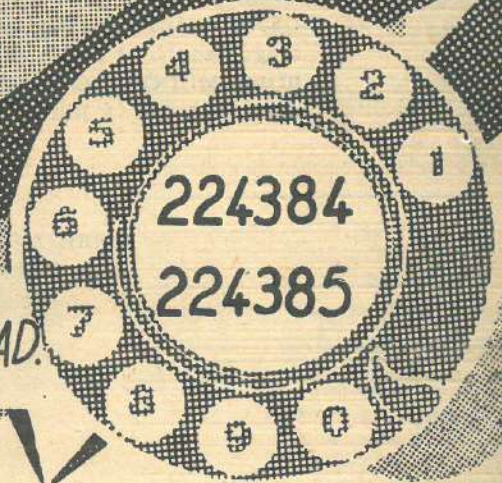

BÜTÜN İLÂN ve
REKLÂMLARINIZ

BASIN İLÂN
KURUMU

CAĞALOĞLU - TÜRK OCAĞI CAD.

H.Ü.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

ŞUBAT 1962

İÇİNDEKİLER

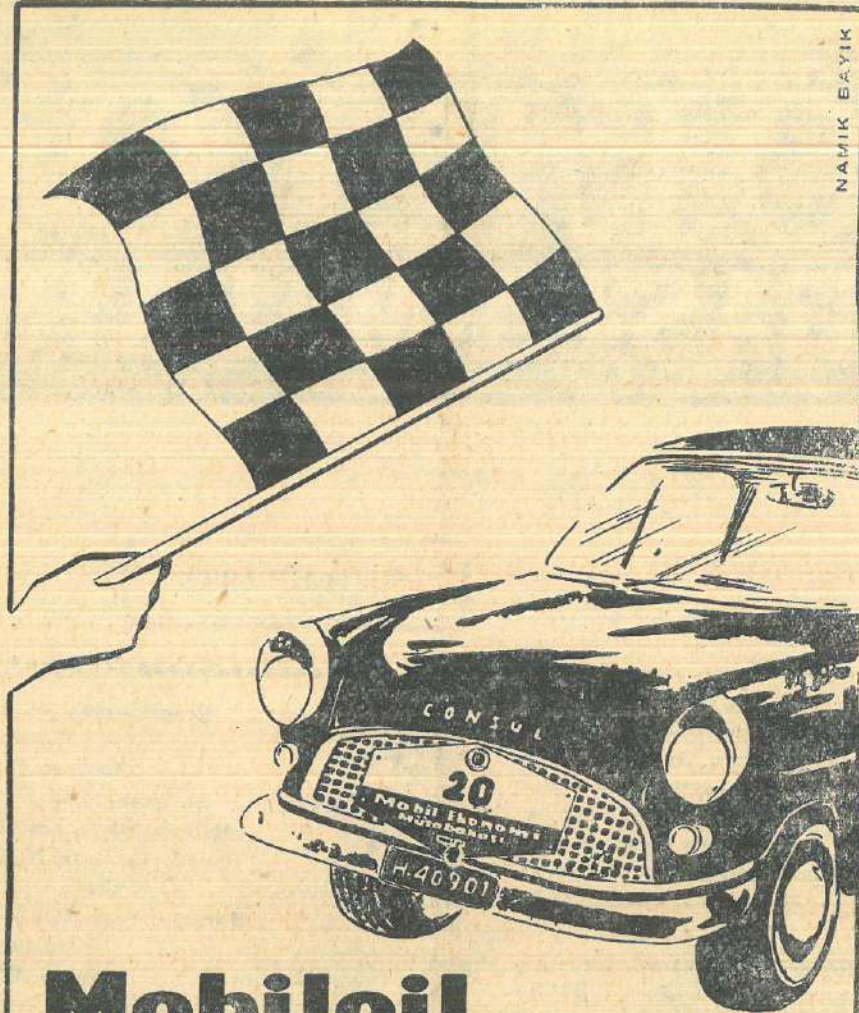
Mükrimin Halîlî Yınanç ve Tarih	Behçet Kemal ÇAĞLAR
Orta Oyunu Üzerine Bazı Sorular	Metin AND
Saz Şairi Hod'lu Hıfzî	Mehmet ÇOKAL
Sinop ve Samsun'da Derlenmiş Atasözleri	M. Şakir ULKÜTAŞIR
Kelime Bozulmaları	Mahmut R. GAZİMİHAL
Sorgun Köyü Saklanbaç Oyunu	İsmail Celâl GENÇTÜRK
Edebiyat Tarihi Araştırmaları: Bektaş Abdal	Cahit ÖZTELLİ
Aşık Veka'nın Tarihi Bir Destanı	İbrahim Zeki BURDURLU
Kayseri'den Bir Ağıt: Mustafa'ya Ağıt	Mustafa UZ
Ördek Belenî, Balıklar Dağı ve Evran Efsanesi	Hüsnü YILDIZ
Eski Ramazanlarda Simitler, Pidelere, Fodlalar	Refî' Cevad ULUNAY
İskoç Şatoları	Claire - Eliane Engel'den M. UYGUNER
Ruhsatî'ye Dair	Hasım Nezihî OKAY
Yozgat'ta Yufka, Bazlama ve Dügün Ekmeği	Hasan ÖZBAŞ
Türk Halk Edebiyatında Kışkıncılık Temi Örnekleri	Ali TUNÇ
Yurdun Çeşitli Yörelerinden Bilmeceler, Bulmacalar (VIII) Falk AKÇIN	

SAYI: 151

KURUŞ: 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

NAMIK BAYIK

Mobiloil
Special
VE
Mobilgas

İLE DAHA EKONOMİK YOLCULUK

(Folklor — 8)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Sat: Raifet Köroğlu

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

NO. 161

ŞUBAT 1962

YIL: 13 — CİLT: 7

MÜKRİMİN HALİL YINANÇ VE TARİH

Yazan: Behçet Kemal ÇAĞLAR

Mükrimin Halil de Yahya Kemal gibi de-
hasını konuşmalarına koyan büyük Doğulu-
lardan biriydi. O, tarihi anlatmazdı yaşardı ve
yaşatırdı. Zamanımıza uysun diye, hatır için,
giydiği şapkayı kaşlarına kadar çeker yolu-
nu Alperenlerin tahta kılıcı gibi salladığı bas-
tonuyla bulur, günü gözü görmez, bütün diri-
liği ile dünya dolaşırdı.

Osmanlı veya İslâm tarihinden bir şey
anlatmaya girişti mi, birden o eski savaşçı ve
kuruculardan birinin ruhu, sesine, hareket-
lerine, yüreğinin başına gelir otururdu. Pala-
laşın kolunun boşlukta açtığı yoldan, kâfir
kellesi ve düşman kalesi devirerek Malazgirt'-
ten Viyanaya kadar soluk soluğa yürümeye
koyulurduk.

Şadırvan dergisini çıkardığım günlerde,
Lâleli'de oturduğum apartmanın pencerelerin-
den görünen iki katlı küçük şirin evine sa-
bahları uğradım. Derse gidecek değilse uzun
beyaz entarisini giymiş, bir eski zaman efen-
disi gibi bir iskemleye bağdaş kurmuş olur-
du. Bu duruş, bir yandan da, dört bir tarafı
kitaplarla dolu raflardan birine uzanıp bir
kitap kapmak için fırsat kollayıp güç toplayan
bir beyaz büyük kuş tünemesine de benzer-
di.

Onunla böyle konuşmalarımızdan birinde
Selçuklularda ana dil suuru olmamasından
duyduğum ezayı dile getirecek olmuştum.

Bam teline dokunduğumun farkında idim

Şöyle bir kımıldanmış, hatim indirmeye ni-
yetli bir hâfiz gibi diz değiştirmiş ve en me-
todlu bir Batı bilgini gibi konuşmaya başla-
mıştı.

"ÇADIRLILAR"

Onbirinci yüzyılda, Malazgirt zaferiyle a-
çılan kapıdan Anadolu'ya gelenler Orta Asya-
nın oturmuş, yerleşmiş, Uygur medeniyetini
kurmuş Türkler değildi. Gelenler, göçebeler-
di. Hangi toplumun hangi çağında olursa ol-
sun, o toplumda istendiği kadar sanat ve ilim
dehaları türemiş bulunsun, göçebe parçasında,
bir ayrı âlemde yaşayan aşiretinde, ne edebî
bir dil vardır, ne gerçek şir konsepsiyonu, ne
de devlet ve kanun dili için gerekli en basit te-
rimler ve kavramlar. Cediti azamımız Sel-
çuklu Tuğrul Bey, Halifeden kılıncı kuşan-
dıktan sonra oturduğu mükellef ziyafet sofrası-
nda, ikram edilen bir cins helvayı, çadırda
yemeye alıştığı sarımsaklı yoğurda benzetmiş,
tadar tatmaz da; "Ne güzel bir tutmaç! hem
de tath!" deyivermişti. Ne cömert bir yiğitlik,
fakat ne kıt bir görgü. Başbuğ bile işte bu!
Okuması, yazması yok. Konuştuğu dil, çadır
dili. O halde dev'et kurunca bunların kanun
dili, tahrirat dili, yazılı edebiyat dili, komşula-
rı içinde en işlenmiş eski bir devlet ve sanat
dili olacaktı; çaresiz!.. O halde, Anadolu'yu fet-
hedip bize anayurdumuzu bağışlayanlar için
"Akıncıydılar, yigittiler, amma ne yazık ki
ana dillerini unuttular, başka dillerle okuyup

yazdılar" diye hayıflanmamalıyız! Aksine "Akıncıydılar, yigittiler, üstelik bir de yaratıcı idiler: Çok mahdut kelimeli, yavan bir çadır dilinden iki asırda bir mükemmel edebiyat dili de yarattılar" diye övünmeliyiz!.

Onikinci yüzyılda İranda Selçuk devleti yıkılınca oranın bütün düşünürleri ve yazarları Anadolu Selçuklarına sığındılar, acemceyi beraberlerinde getirdiler. Sonra, uğruna başkoyup ülkeler aldıkları imanının dili de A. rapça idi. Harfler, harekeye dayanan Arap yazısının harfleriydi. İşte gelişmeye, gecikme sebepleri. Konuşulan dili olmadığı gibi kâğıda geçirebilecek bir alfabe de yoktu ki!

Bütün bunlara rağmen işte on üçüncü yüzyıl türkçesi:

BİR TÜRKÇE Kİ :

Üç seneyi kendi özünde nuy edin: Evvel, gözün kendi aybundan artuk kimesne aybuna meşgul olmasın. ve ikinci dilün yaramaz söz söylemesün. ve üçüncüsü elün Tanrının sevmeyeceği nesneyi tutmasın. ve dahi üç nesneyi dosta ve düşmana açık tut: biri kapı açuk olsun, ikinci sorfan açık olsun, üçüncü yancuğun (kesen) açık olsun! Teberistan hükümdarı Kabus'tan çevirme ve işte 13 üncü yüzyılda Gülşehri'den bir manzum parça:

Alnu açuk gerek bir er kişiye

Kim güneş gibi cihanda ışıya

Düli gilybetten bağlu gerek

Sözü girin ve aşu yağlı gerek.

Bunları hep ezberden okurdu. "Feleknâmeden bu, Feleknâmeden" diye zikredercesine coşar ve ezberden sayfalarca metin okumaya girerdi. Sonra, birden bir başka bahse atlardı. Daha dün kaybettiği bir sevgilinin yasını tutar gibi sesi hıçkırıklı, boğazı düğümlenmiş, yutkunarak, Anadolu Selçuklarının çöküş günlerini anlatmaya başlardı. Hanedan muhabbeti çabuk kaybolur, yine millette ırkına hayranlığı ağır basar, hemen şevke gelip coşardı.

HALK. HALK!

Selçuk İmparatorluğunun dağılıp sonradan ortada tek başkan yoktu artık! Her bey kendi başına buyruktu artık! Bunların çoğu da aşiret reisleriydi. Selçuk oğullarının kumandanlarının fîân oğulları değil. İmparatorluk zamanında hor görülenlerin evlatları. İşte meselâ, orduya odun kesip kömür taşıyan Karamanoğlu, Germiyan, Osman, Zülcâdir oğulları hep böyle, bir de büyük çoban reisler:

Akkoyunlu, Karakoyunlu. Hiç biri büyük a. razi sahibi değil, sipahî çocuğu değil. Hâlis dağlı! Siteden doğma feodaliteler değil, hep göçebe, aşiretten gelme, dağdan inme beylikleri! Ah o devir! Ne güzel devir, Ne çare yarım kalmış iç savaşlar devri: Acemce konuşan veya yazan kozmopolit yaban memurdan soğulmuş yerli halk dili ve düşüncesi karşı karşıya!.. Fıkıhtan doğan mütaassıp ve riyâkâr zihniyetle tasavvufun yarattığı müsamahalı ve sanat-kâr zihniyet! Çorak medrese ve engin teka ye!

Devlet, şehirlerde kayıtsız, şartsız Moğol lara teslim olurken aşiret reisleri dağlara çekilip harbediyorlar, kurtarıcı oluyorlar. Acemce teslim olanların; Türkçe, kurtarıcıların dili!

Eski uygarca Orta Asyada kalmış; kendi kaderini yaşayıp gelişmesine devam ediyor. Bu yanda, oğuzca, yahut türkmence türemiş, gelişmiş, şakıyor:

Ağla gözüm ağla gülmezem ayruk
Günül dosta gider gelmezem ayruk
Ne gam bana bunda bir kez ölürsem
Onda ölüm olmaz ölmezem ayruk
Yanayım aşkına tâ küll olunca
Boyandım rengine solmazam ayruk
ŞEHİR'DE ÖLÜM

Dağdan inen beyler, yine şehirde uysallaşıyorlar, yozlaşıyorlar. Dağın dili, şehirde Arabin ve Acemin ateşiyle dağlanıyor. Demir kunduraya zarafet uğruna kapatılmış Japon kadını ayağı gibi dümûra uğramaya yüz tutuyor. Biri çıkıp da Süleyman Çelebinin dili ile yüzyıllara hükmedecek bir feryat ko parmıyor.

Gel berü ey aşk oduna yânuçu
Kendüyü ma'sûka aşık sânuçu!

O acayip sivri kafa, o çirkin ve karışık yüz, böyle coşup konuşurken nasıl güzelleşirdi. Yarabbi! O güdük adam birden bir güzel dev olurdu. Tarih ondan geçer ve bizim yalınız aklımıza sinmekle kalmaz, ateş ateş damarlarımızdan, şimşek şimşek sınırlarımızdan geçerdi. Yoksa Kemal'in sohbeti yok, Mükrimin Halil'in sohbeti yok, Ruşen Eşrefin anıları yok.

Biz, aşıklar, ne halledeceğiz, Allahım!

T. F. A.'nın notu: 22.12.1961 günü ölen Yınang, 1898 de Dersim'de Çarsancak'ta doğmuştur. İst. Üni, Ed. Fakültesi Orta Çağ Ord.

İncelemeler :

ORTA OYUNU ÜZERİNE BAZI SORULAR

Yazan: Metin AND

Türklerin karagöz, kukla gibi cansız meddah gibi tek anlatıcılı sözlü seyirlik oyunları yanında canlı oyuncularla oynanan en belli başlı geleneksel tiyatroları olan orta oyunu üzerine pek çok inceleme yapıldığı halde, gene de bu tiyatro üzerinde karanlık ve cevabı verilmemiş pek çok nokta kalmıştır. Bu sorunların en başında orta oyununun eskiliği geliyor. İncelemeciler arasında belgelerde oyunun kendisinden çok, orta oyunu terimine ilk rasladıkları tarihi önemli tutarak bu tarihi çok yakınlara, diyelim 19. cu yüzyılın ortalarına, 1836 yılına getirenler olduğu gibi, orta oyunu adından yola çıkmayıp, yalnız orta oyunu ve benzeri gösterileri göz önünde tutanlar da türlü zorluk, isteksizlikle bu tarihi ancak 18. ci yüzyılın başlarına kadar götürebiliyorlar.

Gerçekten de orta oyunu adı daha yakın tarihlerde rasladığımız bir terim olduğu halde oyunun kendisi çok eskidir. Bunu benzeri Karagöz ile yaşıt hayatta ondan daha eski görmek için hiç bir engel yoktur. Tersine belgeler bizi çok eskilere götürebilir. Nitekim Bizans İmparatoru II. Manuel Palaiologos'un 1407 yıllarından daha önce Beyazıt'ın sarayında gördüğü çalgıcılar, kadın erkek şarkıcı takımları yanında mimus oyuncusu —ki buna taklitçiler diyebiliriz — takımlarını kardeşine yazdığı bir kitapçıkta anlatıyor. Pek çok belge bu oyunların konularını, nasıl oynandıklarını belirtmemekle beraber gene de bunların varlıklarını bize gösteriyor. Ashında bu eskiliği seyirlik oyunlar arasında bulunan ortak özellikler yolundan bulabiliriz:

1) Taklit en önemli öğeydi. En önemli çatişma ve kişileştirme yöntemi. Bu taklit şive, deyiş taklidi, kişiliklerin taklidi olduğu gibi, türlü gerçek ve gerçek dışı hayvanların taklidiydi. Türk Seyirlik Oyunları tarihine bir Profesörü, Millî Mecmua, Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası, İslâm ve Türk Ansiklope disinde yazılarını yayınlamış ve kitap halinde şu eserleri çıkmıştır. 1) Düsturname-i Enveri, 2) Anadolu'nun Fethi, 3) Tanzimattan Meşrutiyete kadar bizde tarihçilik, 4) XII. Asır tarihçileri ve müverrih Âzamî, 5) Feridun Bey Münşeatî, 6) Zulkadir Oğulları Tarihi, 7) Fezlekât Ekval El-Ahvar hakkında.

deneme olan Kırk Gün Kırk Gece adlı kitabında bu türlü oyunlar üzerine eski yabancı tanıkların anlattıklarına dayanarak örnekler vermiş, özellikle geyik oyununu anlatmışım. Bunları yerli kaynaklar da destekliyor. Nitekim Abdi 1675 yılındaki senlikleri anlatırken şöyle söylüyor: "Ejder gibi üç başlı, akrep gibi kuyruklu, geyik gibi boynuzlu, insan ile hayvan beyninde vasıta-i adem yabanı ve ekradı efgani gibi nice müdhik suretler ve buna benzer mehib'cimaller ve ucube kıyafetler ile şetaretler gösterip, mehterlerin çalarak.", diyerek bunu doğruluyor.

2) Seyirlik oyunlarda rasladığımız özelliklerden biri de bunlarda dans, müzik, şarkı, saklabanlığın birbirine karıştırıldığıdır. Tıpkı günümüzün müzikli güldürüleri gibi bunlar yanyana eşit ölçüde yer alıyordu. En çok bas vurulan bir yol da dansçılar düzgün dans ederken birtakım bozguncu soytarıların bunların yanısıra onları gülmeye bir biçimde taklit etmeleridir. Bu sivri küllâhlı, posatçı denilen bir nekreydi, elinde Pişekâr'ınki gibi bir şakak bulunurdu. Bunlardan başka gene sivri küllâhlı gülmeye bir takım cürceuna dansçıları vardı. Bunları çok eski minyatürlerde, belgelerde buluyoruz. Dansçıların ise orta oyunu içinde bulunan halk danslarından ayrı olarak yakın tarihlere kadar oynamış olduğunu biliyoruz. Nitekim Ruzname-i Ceride-i Havadis'in 1284-1868 tarihli 840 numaralı sayısında Hayalî Salih Efendi'nin yönettiği Kanburılar Kolu'nun ilanı verilirken "hünerli rakkaslar" bulunduğu belirtilmektedir. Orta oyununun sahneye aktarılması demek olan Tulûat Tiyyatrosu da "kanto" adı altında şarkı ve danslara geniş ölçüde yer veriyordu.

3) Eski seyirlik oyunların birbirinin içine geçmişti. Hayal oynatanın meddahlık hokkabazlık edip, orta oyununa çıktığı çok görüldüğü gibi, pek çok seyirlik oyun içinde başka seyirlik oyunlara da yer veriliyordu. Nitekim Karagöz perdesinde küçük bir karagöz perdesi daha kurulup oynatılıyor, canbaz, ortaoyunu gösteriliyordu. Orta oyununda da hokkabaz ve karagöz oynatıldığı oluyordu. Hatta gene sözlü bir seyirlik oyunu olan Hokkabazın söyleşmeleri, nükteleri tıpkı Pişekâr ve Kavuklu'nun söyleşmelerini andırdığı gibi

hokkabazın oyununa başlarken söylediği ka-
hıplaşmış sözleri tıpatıp Pişekâr'ınkine ben-
zer.

Orta oyununun yalnız özellikleri bile ba-
ka kanıtların yanı sıra eski bir oyun türü gös-
terir. İş kalıyor incelemecileri şaşırtan orta
oyunu adının çözülmemesine. Bu belki de ye-
ni konulmuş bir addır, ya da belgelere geçme-
miş bir eski ad da olabilir. Yeni de olsa, bu
oyunun kendisinin yeni olmasını gerektirmez.
Orta oyunu en yaygın anlamıyla orta yerde,
seyircinin ortasında oynanan bir oyun anla-
mına gelir. Ancak orta süre bakımından da
anlaşılabilir, Ortada, arasında, yani interlude,
intromesso gibi iki oyun arasına konmuş an-
lamına da gelebilir. Kelimenin en yaygın an-
lamı budur, başka anlamlar, daha kesin ka-
nıtlar bulmadıkça bu anlamı benimsemek zo-
rundayız. Ancak burada pek kandırıcılığı ol-
mamakla beraber iki anlam daha akla geliyor.

Bunlardan birincisi orta oyunu ile kara-
gözün, commedia dell'arte ile yakın ilintisin-
den çıkan anlamdır. İncelemeciler, özellikle Al-
man incelemeciler eski Yunan ve Bizans mimus
unun commedia dell'arte yoluyla Türkiye'ye
gelmiş olabileceğini (ya da doğrudan doğru-
ya) ileri sürmüşlerdi. Zaten İtalyan oyuncu-
ları İstanbul'da çok iyi biliniyordu. Olabilir ki
Türkler onların oyununa "Arte Oyunu" de-
mişler, ve kendi oyunlarının bu oyuna ben-
zediğini görerek "Arte Oyunu" nu bozarak,
değiştirerek "Orta Oyunu" yapmış olabilirler.
Zaten İtalyanca'dan pek çok tiyatro terimi di-
limize geçmiştir. Teatro'dan tiyatro, prova'dan
prova, compagna'dan kumpanya, pagliaccio'
dan palyaço gibi. Hatta orta oyununun yeri
anlamına kullanılan palanga bile İtalyanca'
dan hem bir tiyatro terimi olarak kullanılan
palanca'dan geliyor. Ayrıca paskal ve püs-
külli'nün de İtalyanca nekre Rasquale, Pas-
qualino, Pasquino'dan türemiş olduğu düşü-
nülebilir. Sarhoş taklidi olan Matiz da lâtince
yaş ayyaş demek olan madidus'u düşündürüyor
Ancak pek çok orta oyunu terimi gao, cud,
denilo, balama gibi çingenecedan geldiği gibi
matiz'in de çingeneye sarhoş demek olan
ma'to'dan geldiği söylenebilir. Çingenecedan
söz açılmışken bir de çingenecede "ortada, a-
rasında" anlamına maskare kelimesi var. A-
caba çingeneye maskare veya maskaralık o-
yunu Türkçeye çevrince orta oyunu duru-
muna gelmiş olamaz mı, sormaya değer.

İkinci anlamda ise Orta kelimesinin Ye-
niçeri ortalarıyla ilintili olduğu ileriye sürü-
lebilir. Asker ocaklarında orduyu eğlendiren
takımların olduğu zaten belinmektedir. Ru-
meli ve Anadolu Ağası buyruğunda olan 17
Orta Meydan denilen iki bölüğe ayrılıyordu.
Bunun da orta oyununun eski adı olan Mey-
dan Oyununu düşündürdüğü de unutmaya-
lım. Ayrıca Ahi'lerin, Bektâşilerin toplantı
yerlerine de Meydan denildiği, Bektâşilerin
de 16. cı yüzyılda 99 cu ortaya girdiklerini
hatırlamamız gerekir. Bundan başka zenaatçı
esnaf, satıcılardan meydana gelen Ordu Esna-
fı denilen ve ordunun yürüyüşünde onun ar-
kasından gelen bir sınıf vardı. 18. cı yüzyılda
bütün zenaatçıların ve satıcıların topunun ken-
dilerini Yeniçeri Ortasından benimsemeleri ve
hatta Askeri deyiminin bu çağlarda Müskü-
man ile eş anlamda oluşu orta oyunu için de
böyle bir bağantının kurulabileceğini hatı-
ra getiriyor. Hatta Evliya Çelebi'nin oyun kol-
larını anlatırken bunlardan hepsi için değil de
bazısı için "bi.s.mâh ademlerdür" diyerek bun-
ların bazılarının silâhsız olduklarını söylemek
zorunluluğunu duyması da gene bu ilintiyi
destekliyor. Ayrıca Yeniçerilerin 196 ortası
içinden 101 i Cemaat adını alıyordu. Cemaat
adı hele 16. cı yüzyılda oyuncu kolları için de
kullanılıyordu: Cemaat.i Haya.lı Zıncıyan gi-
bi. Bu görüşü destekliyen bir kanıt Kavuklu
Hamdi'nin tanınmış oyunlarından "Bahçe" o-
yunundaki şu söyleşmede buluyoruz:

Balama — Nasıl demedi, kabuklu Hamdi
demedi mi?

Kavuklu — Ulan kulağına kurgun aksın,
kavuk başka, kabuk başka, sağır işitmez uy-
durur derler, sen de onlardan mısın? (Ehyle
başında kavuğu göstererek) Ulan işte bu-
na kavuk, sana da enayi alık derler. Ben ka-
vuğu giyerek eski yeniçeriler zamanını ve kı-
lığını giyerek oyun halinde o zamanın uygun
tuhaflığına bozarak oyun yani şiktan göste-
rip tezden teşrif buyuran ati mihteremeyi gül-
dürüp eylendiriyoruz. Onun için bana Kavuk-
lu, İsmail Efendi'ye Pişekâr derler.

Balama — Şimdi Küçük İsmail efendi
pistikar derler?

Kavuklu — Ulan amma da kahn kafalı-
mıssın, Pişekâr yani önden giden ve arkada-
kileri sürükleyen demektir.

Görülüyor ki bu söyleşmede hem Kavuk-
lu, hem Pişekâr tanıtılıyor, hem de Yeniçeri.

Hodlu Hifzi, XIX. yüzyılda yaşamış, fakat
bugüne kadar üzerinde tarama yapılmadığı i-
çin topluma aksettirilmemiş içli bir halk ve
saz şairimizdir. Yapılan araştırmalar netice-
sinde: 1 cemaziyelâhır 1868 tarihinde ilk olarak
Osmanlı İmparatorlu'nda Eyalet teşkilâtı kal-
dırılıp yerine "Teşkilî Vilâyet Nizamnamesi"
le ilintisi belirtiliyor.

Bir de Yeni Dünya kelimesinin anlamı
bir soru olarak karşımıza çıkıyor. "Dükkân"
ile "Yeni Dünya" orta oyununun dekor göre-
vinin gören belli başlı iki eşyası. Biri dükkâ-
nı belirten üzeri masa gibi alçak bir boş çer-
çeve, ikincisi daha yüksek içi boş paravana
gibi bir çerçeveydi, ev yerine geçirdi. Ahmet
Kudsi Tecer incelemelerinden birinde eski
Bekçi Destanlarına dayanarak Yeni Dünya'-
ya bir anlam buluyor. Bu destanların birinde
Yeni Dünya İstanbul'da yeni evlerin yapıldığı
mahallenin adı olarak geçmişken, sonra ki-
naye olarak orta oyununda evi gösteren de-
kora konmuş diyor. Gerçekten benimsenecek
bir görüş. Ancak bu satırların yazarının da
şöyle bir yorumu var: Birçok Orta Oyunu te-
rimlerinin çingenecedan geldiğini belirtmiştim.
Çingenecede dükkân kelimesi karşılığı dүйeni'-
dir. Orta oyununda çok defa dükkân da yeni
dünya biçiminde bir boş çerçeve, yalnız bo-
yu biraz kısadır. Dükkân anlamına Çingeneye
dүйeni kelimesi bozularak ve tersyüz edilerek
yeni dü (nya) olmuş olamaz mı? Yazıma son
verirken geçen yüzyılda yeni dünyanın kulla-
nılışının nasıl tenkit edilmiş olduğu üzerine de
bir örnek vereyim. Ruzname-i Ceride-i Hava-
dis'in 1282/1866 tarihli 379 numaralı sayısın-
daki bir yazıda Zuhuri kollarından Hacı Bek-
çin'in, "ölüleri güldürür ve dirileri güldür-
mekten öldürür, sanatında mahir ve kelimat-ı
udhuke terkip ve ityamina kadir adem" olduğu
belirtildikten sonra, "öyle mahalle baskını ve
zampara oyunu ıcrasıyla halka ef'ali makdu-
ha talim ettirmeye ve sebzavatçı dükkânların,
da tavukların kafesten başlarını çıkardıkları
gibi sözüm yabana, hane şeklinde kurdıkları
kümese girip başlarını, çıkararak vakitsiz ho-
roz misali ötmeye, çırpınışlarını" doğru bul-
muyor, bu türlü hareketlerin yasak edilmesi-
ni ileri sürüyor.

kabul edince; merkezi Batum olan Lâzistan
Sancağı Trabzon Vilâyetine, Çoruh'un diğer
bölgeleri ile şairin köyü olan Yukarı Hod'da
1870 de kurulan "Kiskim" kazası vasıtasıyla
Erzurum Vilâyetinin merkez Sancağına bağlan-
mıştı. (1)

Tarihlerimizde 93 harbi (1293) diye ge-
çen, 1877 - 78 Osmanlı — Rus harbi sonun-
da imzalanan 3 Mart 1878 tarihli Ayastafonos
(Yeşilköy) muahedesi ile Rusların bizden iste-
diği bir milyar dörtyüzbin ruble (Rus parası)
harp tazminatı karşılığı olarak Batum, Arda-
han, Kars'la beraber Artvin (Çoruh) de Rus-
ya'ya verilince şairin köyü Hod da Ruslara
verilmişti. (2) Tam 43 yıl düşman işgali al-
tında kalıp 7 Mart 1921 de anavatanına katıldı.

Köyün Rus işgali altında kaldığı yıllarda
Hifzi öldüğünden ve Türkiye eline geçmeden
Ruslar köydeki daire ve askeri kışlaları yak-
tıkları için (3) Hifzi'nin doğum ve ölüm tarih-
leri tesbit edilemedi. Çünkü nüfus kütükleri de
yanmış.

Aynı mahlası taşıyan 19. yüzyılın sonla-
rında yaşayan bir de Kağızman'lı Hifzi vardır.
Aralarında akrabalık dahi yoktur Bu iki şa-
iri karıştırmamak lâzımdır.

Hifzi, halen Artvin merkez kazaya bağlı
Yukarı Hod köyü'nün Bilizor mahallesinde
doğmuş; tanınmış bir neseptendir. Şairin ak-
rabaları halen burada oturur ve köyün ileri
gelenlerinden. Akrabaları arasında millet
hizmetinde çalışan hayli zevat olduğu gibi şa-
iren Hifzi'nin icâzet aldığı; arapça kültürü-
nün kuvvetli olduğu da söylenmektedir. Batum
Poti, Ahıska, Çurüksu, Ağulkelek (4) gibi
Kafkas şehirlerini gezdiği ve cönklerini söy-
lediği, kendi el yazısıyla şiirlerini yazdığı, ka-
dirbilmezler eline geçip dağıldığı söylenmekte-
dir. Şimdi aşağı Hod köyünden Tevfik Çavuş'
(Acar) dan aldığım şiiri okuyuculara sunu-
yorum.

YANAKLARIN

Güzeller sultanı benim efendim,
Açılmış nevrete gül yanakların.
Eimadan kırmızı, kardan da beyaz;
Lezzetli ziyâde bal yanakların,
Görenler mest olur, aşıkâ cefâ

Derlemeler :

SINOP VE SAMSUN'DA DERLENMİŞ ATASÖZLERİ

Vaktiyle Sinop ve Samsun Folkloruna dair, geniş ölçüde, toplamalar, araştırmalar yaparken (ki bunların bir kısmı "Bartın" gazetesi ile "Halk Bilgisi Haberleri" dergisinde yayınlanmıştır), bu arada halk arasında söylenen Atasözleri'ni de zaptetmiştim. Bunların sayısı dört yüz kadardır. İçlerinden (Çocuk) hakkında olanlarını, yine vaktiyle ve sahibinin isteği üzerine "Öz Dilimize Doğru" dergisinde negretmiştim.

Bu arada yalnız (At) hakkında söylenen Atasözlerini de — bilmem ne gibi bir mülâhazanın sevkiyle — ayrıca bir kâğıda sıra ile yazmışım. Son günlerde "Türk Atasözleri Bibliyografyası" üzerinde çalışırken eski mazbutatım arasında, bu kâğıt da elime geçti. (At) a dair tesbit etmiş olduğum bu Atasözleri 63 tane olup bir yerde yayınlanmamıştır.

- At ile avrata inanılmaz.
- At süre süre insan göre göre.
- Atta duran var durmayan var.
- At yedi günde it yediği günde belli olur.
- Atın ölüsü egeğin dirisi.
- Boş torba ile at tutulmaz.
- Atın yüğrük ise bin de kaç.
- Ata bakma toña bak içindeki hana bak.
- Ata arpa yigide pılâv.
- Atın ölüsü beygirin dirisi.
- At çakılı tüfek sıkılı gerek.
- Ata da soy gerek ite de.
- At ilin (elin) heybe emanet.

Gözlere zarardır canlara safa,

Dertlere dermandır; hastaya şifa

Pahası biçilmez al yanakların.

Hıfzı mutazırdır (5) aklın yitirir,

Her bir köşesinde bin han oturur.

Bedirleşmiş kıymetini artırır

Cevâhır yeridir bal yanakların.

(1) Adil Özder'in: Çoruh — Şavşat adlı eseri s. 75.

(2) — F. Fazıl Tülbentçi: 12.2.952 Vatan gazetesi, memleket ilâveleri Çoruh sayısı Çoruh'un tarihçesi,

(3) Hod köyünde 1878 — 1921 yılları arasında asker vardı.

(4) Ağulkelek veya Ahilkelek.

(5) Mutazır: Bekleyen, gözleyen.

Yazan: M. Şakir ÜLKÜTAŞIR

- Ata kuyruk yigite bıyık.
- Atı kuyruklu olanın sözü buyruklu olur.
- Taylar at olur atlar mat olur.
- Tay at oluncaya kadar sahibi mat olur.
- Atta karnı yigitte burun.
- At atı kazıkta aşmalı.
- Her at bir kamçı ile kovulmaz.
- Bahşiş atın dişine bakılmaz.
- At turnaktan insan kulaktan kapar.
- At bulunur eyer bulunmaz.
- At yürümekle yol ahr.
- Atın tepmezi itin kapmazı olmaz.
- At ötür semeri kalır yigit ötür eseri kalır.
- At ötür meydan kalır yigit ötür şan kalır.
- At binenin kılıç kuşananın.
- At binenin kılıç kuşananın köprü ge.
- Atın iş becerenin.
- At binicisini tanır.
- Attan düşen gene atlanır.
- Atlar tepişir arada eşekler ezilir.
- Atın âvanığı rahvan insanın pehlivan.
- Abraş at yükü olmaz.
- At ilin (elin) it ilin bize ne.
- At beslenirken kız isenirken.
- Atın ölümlü arpadan olsun.
- At yıkılır, adam ölür.
- At kocamakla tavlabaş olamaz.
- At yigidin altında aksamaz.
- At sahibine göre eşinir.
- At sahibine göre kışner.
- At sahibinden eşek esirgenmez.
- Atın gittiği yoldan eşek de gider.
- At pazarında eşek izi aranmaz.
- Atı gezdir de gene kâhyanın oğlu ol.
- At çalındıktan sonra ahırın kapısını kapar.

- At alan Üsküdü vardı.
- Atı alan Üsküdü geçti.
- At alan Üsküdü geçti, alamıyan çukuru kazdı.
- Ata dost gibi yedirip düşman gibi binmelli.
- At bindiğine yatak döşek, eşek bindiğine çapa kürek.
- Ayranı yok içmeğe atla gider sığmağa.

Araştırmalar :

KELİME BOZULMALARI

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHÂL

Kadim sıkamak fiilinden "sıkma" sözü belki de Orta ve Doğu Anadolu kış iklimlerine göre bizde çıkmış dar paçalı bir ordu potur çeşidinin adıydı. Kadınlar için Anadolu'da göğüs bağı anlamında "sıkma" keza yer yer vardır. Kelime yurt bölge ağızlarımızda öylesine söyleniş çeşitlenmesine uğradı ki hüviyetini birliğe irca dölci için bile kolay olamaz. Sımka, Zıvka, Zıgva, Zıbka, v. b. Türk askeri gövde, giyimlerinden eski "dolma" da XVI. yüzyılda Macar ve Leh ordularınca türklere alınınca kelime o dillerde getiretiliştir, fakat aslı unutulmadı. Bunlar, ağızlarıdaki bozulmalara iki misaldir.

Bir de eski harflerle yazılı kelimelerin neslimizde yeni yazıya aktarılmasından doğmuş ve doğabilecek suçlar bahsi var. Meselâ, en eski metinlerde "tablı bâz" ve "tabilbaz" diye iki kelime vardı, ve hattâ yazılıştâ imlâ farkı gözetilmemek yüzünden ikisi karışıp birleşmişti! Farsçada bir baz kelimesi toğan kuşu demektir; tabil, arapçada davuldur: ikisi birleşince toğan davulu demek olur. Bu, farsî "dohulbaz" dan ayrıdır. Sonuncusu davulcu demektir, "baz" burada bâziden fiilinden fail ismi, yani yapan, eden oynayan, çalan demektir. Tablizen onun anlamıdır: davulcu demektir.

Bizim eski Anadolu metinlerinde Tavlu, baz, Tavlumbaz, Davlumbaz okunabilen imlâlar var. Bunlar aynı anlamdadır. Meselâ, De de Korkut hikâyelerinde, "Tavlumbaz vurup yuntları ürkütüp, getirip ol koruya koydu" deniliyor (XIV. yüzyıl). Burada tavlumbaz ürkütücü bir çalgıdır, oyun aleti değildir. Bu

- At ile torbayı çektiirme.
- Attan düşene timar, deveden düşene mezar.
- Ata binmeden önce ayaklarını sallama.
- Atın yerine eşek bağlama.
- At bulunur meydan bulunmaz, meydan bulunur at bulunmaz.
- Atın varken yolu tanı, itin varken ili tanı.
- Atı tutan (zapteden) gemdir.
- Atın cins olanı tavla da belli olur.
- At gözünden çayır almaz.
- At ile yola çıkan egeğin vay haline.

fark devam edecektir.

Lügatlarda tesadüfî başka bir andırışma konusu kapısı düşmekte gecikmemiştir: şöyle ki: İtalyancadan "davlumbaz" kelimesi yandan çarklı vapurların çarklarını örten yarım dalre şeklindeki kapak, veya ocak etekliği anlamlarıyla İstanbul diline geçmiştir denilir!! Ben, bu tarifler davul kasnağını andırığı için, Türk tersanesi dünya ikincisi olduğu çağda önce türkçeden kelimenin İtalyan caya geçtiğini düşünmek istiyorum.

Şimdi, Türkiye'deki tavlumbaz adının imparatorluğa mücavir eskî ülkelerdeki etkisinden doğmuş söyleniş farklarına bakalım: Polonezcede "tolombaz" türk davulunun adı idi. Arnavutçası da "tolombaz" idi. Rusçada büyük davula ve davu tokmagına "tulumbas" denilirdi. Sırb hırvat lehçelerinde "talambas" davul demektir. Sırp ve Boşnak konuşmalarında ayrıca "daulbas" küçük davul demektir. "Dumilbaz" ve "daulbe" mürettep kürtçe lüğatinde davul demektirler. Prof. Curt Cahs bütün bunların türkçe davul ve tulum baz'dan bozulmalığını haklı olarak her vesilede ısrar ediyor. — Tavlu ile Tulum kargaşası olmuş! Bu işde "tulum" u düşünmemeli. Şu halde tavlumbaz'ın aslı nedir?

Rahmetli Ali Rıza Yalın yirmi yıl önce sunları yazmıştı Güney Anadolu'dan: "Davul baz, ki buna davlumbaz da derler Bu davul şimdi kullanılmamaktadır. Fakat, Kozan isyanına kadar kullanılmış olduğu bazı Yürüklerce rivayet edilmektedir. Ezcümle, Tecirli oymağında Gökçen Kâhya buna yetmiş olduğunu da ilâve etmiştir. Davulbaz, bir çalgı olmaktan ziyade bir Hân vasıtasıdır. Aşiret kavgalarında, mühim vakalarda köylü veya obada halkı davet için bu alet çalınmış. Bunu çalmak ramazan davulu gibi olduğundan çalgıcının Abdal olmasına hacet yoktur. Maama, fih eski zamanlarda davulların yalnız abdal, larca değil, herkes tarafından çalındığına dair halâ yaşayan soyadları şahittir. Antakya'da Davulcuoğlu Necib gibi, Yürüklerde ve köylerde Davulcuoğlu soyadında insanlara rastlanmaktadır. Davulbazın eskiden yaşadığına dair halk türkülleri arasında kayıtlara da tesadüf olunur." diyor [1]. — Bu satırları

SORGUN KÖYÜ SAKLANBAÇ OYUNU

Yazan: İsmail C. GENÇTÜRK

Köyüm; Ankara ilinin, Gütür ilçesine bağlı Sorgun köyüdür.

Bizim köyde hep bir akran olan çocuklar boş zamanlarında çeşitli oyunlar oynarlar. Bu oyunlardan birisi de saklanbaç oyunudur. Bu oyunu çoğu kez yayla zamanı ile güz günü, harman kalkınca çok oynarlar. Beş on çocuk bir araya gelerek mınımayacaklarını (1) sözleşirler. Aralarından gözünü kapıyarak ebe olacak kişiyi seçebilmeleri için, en iyi tekerleme bilen birisinin dizine hepsi işaret parmağı, ni korlar. Aşağıda yazacağım tekerlemeler - den birisini bu oyunda söyler ebe olan, yani tekerleme bilen çocuk. Bu da şöyle ki tekerleme her kelime bir ele söylenir. En son kelime kimde bittiyse o çıkar. Bu hal tek kişiyedek sürer. En son kalan tek çocuk gözleri, ni kapatır. Diğerleri saklanırlar, Gözünü kapatan çocuk, arkadaşlarını aramaya çıkar. Bunlar bir de belirli taş bulurlar. Bu taş daylaları (2) olur. Ayrıca arkadaşlarını buldukça, görünen, bulunan çocuk koşarak gelir ve daylaya tükürür. En sona kalan ve herkesten geri daylaya tüküren gözünü kapar. Saklanmış ise, herkes ayrı ayrı veya beraber olur. Meselâ : bulunmayan bir kişi kaldı. Arayıcı bunu aramaya gittiğinde, o çocuk başka bir yönden koşarak gelirde, ebeden önce daylaya tükürürse yine eski ebe gözünü kapar.

Yani bu oyunda kurnazlık ve koşabilmek faydalıdır.

~~~~~
rahmetli üstadın emek verimi yetkisinden şaşmak bilmez ibarelerdir. Davulbazın bir i. şaret ve etki aleti olduğunu öğrenebilmiş ki, Dede Korkut hkâyelerinden de tesadüfen aynı bilgi edinilmiştir. "Davul - baz" birleşiminin devamı olsa gerektir (= Toğan davulu); farsça "dohl-ü bâz" düşünülebilir, fakat o dilin metinlerinde bu yoktur.

Kaşgarlı Mahmut şu bilgiyi veriyor : "Tovul, davul demektir; avda toğan kuşunu kışkırtmak için çalınan davul." Sonraları her halde Kafkas türkçesinde kelimeye toğan demek olan "baz" eklenerek tovilbaz, davulbaz gibi bir bileşim meydan aldı .

[1] Rıza Yalçın, Cennup Türkmen Çal. gıları (Adana 1940, s. 5 - 6).

I

İğne, iğne
Oduç iğne
Bal! ballica
Balı goca
Şamatacı
Şadır gece
Yarı yırtıl
Sıçta kurtul ..

II

Ayşe kadının atları,
Kişim kişim kişiyor.
Arpa, saman istiyor,
Arpa, saman yoktur
Kilimciye çoktur
Kilimci,
Kilim dokur.
İçinde bülbül okur,
O bülbül, benim olsa
İki kardeşim olsa

III

Çıt pıt . .
Nerden geldin
Ordan çık.
Kaşa çıktım
Alacak yılan gördüm.
Yılan bizim neyimiz
Etrafda köyümüz
Alçık!..
Balçuk!..
Sen de; tezden çık!

IV

Ya şunda.
Ya şunda.
Keçe, külâh başında.

V

Üşüldüm, üşüldüm
Dağdan,
Elma devşirdim.
Elmacığımı aldılar,
Beni yola saldılar,

(1) Mınımak: Oyunu bozmak. Kaçıklık yapmak.

(2) Dayla: Oyunun başlangıç yeri. Burada bir taş bulunur.

BEKTAŞ ABDAL

Yazan: Cahit ÖZTELLİ

Saz şairlerinin hayatlarına dair ipuçları daha çok kendi eserlerinden çıkarmak zorundayız. Bu hususta başka kaynakların yardımı pek azdır. Bu gibi ikinci derecedeki kaynaklar da çoğu zaman tarih ve başka şairlerin eserleri oluyor. Eski tarihlerde bazan saz şairlerinin adlarına raslanır. Fakat bu raslayış da çok zaman tesadüflere kalıyor. Bir kısım şairler için Evliya Çelebi Seyahatnamesi de yardımcı oluyor. Fakat bu on ciltlik büyük eseri taramak çok güçtür. Yeni Türk harfleriyse yalnız onuncu cildi basılan bu eserin öteki ciltlerinin de endeksli baskılarının yapılmasını beklemek gerek.

Saz şairleri için önemli bir kaynak da XVII. yüzyılın ünlü şairi Âşık Ömer'in "Şairname" sıdır. Bu uzun şiirde Âşık Ömer, kendi zamanındaki ve daha önceki çağlarda yaşamış divan ve saz şairlerini, bazı özelliklerini göz önünde bulundurarak anar. Bunlar arasında bazı saz şairlerinin çağlarını ve hayatlarını aydınlatan bilgiler çıkarmak mümkün olmak tadır.

Böyle pek az sayıda kaynaktan ancak bir kısım şairler için istifade edilebiliyor. Bunun dışında şairin eseri tarihî bir olaya işaret olursa o zaman yine tarihin yardımına başvurulur. Bu tarih olayı meydana çıkarılınca şair için ilk bilgiler elde edilmiş olur. Fakat pek çokları için bu imkân yoktur. O zaman, bütün iş tahminlere kalıyor. Divan şairlerinden bahsedilen "tezkire" ler saz şairlerinden hemen hiç bahsetmezler, onları şair saymazlar, şiirlerini saçma sapan sayarlar. Kısaca anlatılan bu sebepler yüzünden saz şairleri hakkındaki araştırmalar büyük bir zorluk içinde yapılabiliyor. Şairin eserlerini sıkı bir süzgeçten geçirmek gerekiyor. Bu yol titiz bir çalışma sonunda çoğu zaman başarılı oluyor. Bu yoldaki çalışmalarımızdan bir yenisini veriyoruz.

Bektaş Abdal'ı ancak kendi eseriyle tanıyabiliyoruz. Bu şair hakkında şimdiye kadar yapılmış bir inceleme rastlamadık. Sadettin Nüzhet, Bektaş adında bir şairin bir koşmasını yayınlamış, XVII. yüzyılda yaşadığını tahmin ettiğini bildiriyor. Bu koşma Dördüncü Murad zamanında yazılmış bir cökten alınmışa göre tahmin yanlış değildir. Yalnız, e-

ğer yanlış okumuş ise ki biz böyle tahmin ediyoruz, aşağıda verdiğimiz şiirin sahibi ile bu şiirin sahibi aynı kişidir. Şimdiye kadar ad olarak, mahlâs olarak "Bektaş" adına raslanmamıştır. Buna karşılık "Bektaş" adına bugün bile çokça raslanır.

XVII. yüzyılın ortasında yazıldığı başındaki kayıt ve tarihten açıkça belli olan bir yazmadan aldığımız şiiri ile Bektaş Abdal'ın yaşadığı çağ ve hayatına dair bazı ipuçlarını vereceğiz. Bu türkü şu tarih olayıyla ilgilidir:

Dördüncü Murat, ordusunun başında İran üzerine yürüdü. Erzurum, Kars üzerinden İran'ın bir sınır kalesi olan Revan'a geldi. 1635 yılı temmuz sonlarında kuşatma başladı. Kalede on iki bin muhafız vardı. On bir gün sonra kale muhafızı Emirgüne Oğlu, kaleden çıkarak padişahla görüşüp kaleyi teslim etti. Kale tamir edilerek, on iki bin asker yerleştirildi, cephane de verilerek muhafızlığa vezir Murtaza Paşa tayin edilerek, ordu padişahın komutasında Tebriz yönlerine doğru yürüdü. (bakınız: İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, cilt III, I. kısım, s. 203)

Beyler Revan kalesinde
Kalan Murtaza Paşadır
Acem Şahın karşısında
Duran Murtaza Paşadır.

Nice methedelim anı
Yoktur felekte akranı
Van ilinde Rüstem Hanı
Süren Murtaza Paşadır

Niceden aldı öcünü
Gümüş madenin bacını
Leh Kıraklı haracını

Alan Murtaza Paşadır

Çok şükür Hüdaya minnet
Gaza farz oldu şünnet
Devletli Hünkâra hizmet
Eden Murtaza Paşadır

BEKTAŞ ABDAL nicesin
Dererler güllün goncasın
Beç Kıraklı pençesin
Buran Murtaza Paşadır

Daha sonra Şah Safi, Revanı kuşattı. Üç ay karşı koyan Murtaza Paşa, kışın çokluğundan yardım gelmediği için üç ay dayandı. Sonunda teslim şartları gereğince askeriyile

AŞIK VECA'NIN TARİHİ BİR DESTANI

Yazan: İbrahim Zeki BURDURLU

Burdur tarihini, folklorunu, içtimai vazı yetini belli başlı noktalarla, motif olarak anlatan ve Burdur öğretmenleri tarafından hazırlanıp el yazması olarak kalan "Burdur" kitabından, folkloru, adet, an'aneleri, bu işle meşgul olanlarımıza tanıtmak arzusunu duy-dum. Şimdiye kadar neşrolunan veya derle-me suretiyle intişar eden, kitap ve makale-lerde Burdurdan hiç bir iz göremedik. Hal-buki Burduru folklor, âdet ve an'âne hazine-si zenginliğini hâlen muhafaza etmektedir. Bu yazımızdan itibaren Burduru vesikalarla ta-nıtmağa çalışacağız. İlk olarak, "Aşık Veca" isimli bir şairin Burdur'da 1255 tarihinde vuku bulan bir hâdiseyi anlatan Destanını vereceğiz. Bu hâdisa beylerle, Çiloğulları arasındaki an-laşamamazlıktan doğmuş ve Yenice mahalle halkının iptidai aletlerle hükümeti basma-larile nihayetlenmiştir. Burdur tarihinde "Fe-taret" namile yad edilen bu hâdiseyi yaşayan,

Revan'dan çıktı, Murtaza Paşa'nın, şiirde ge-çen "Leh Kırılından haraç alması", "Beç yani Macar kırılının pençesini burması" gibi daha önceki başarıları, kendisinin Özi muhafızı, Bu-din valisi ve 1634 yılında Lehistan üzerine serdar (başkomutan) olması sıralarındaki iş-lerine aittir.

Bektaş Abdal'ın, paşanın daha önceki ba-şarılarını en ince yerlerine kadar bilmesi, şa-irin onun maiyetinde uzun zaman çalışmış bir asker olduğuna işaret sayılabilir. Türkü, Re-van muhafızlığı sırasında söylendiğine göre şairin de orada bulunduğuna, hattâ şahın tek-rar Revan'ı kuşattığı sırada söylemiş olduğu anlaşılıyor.

Şimdilik, şairin 1635 yılında Sultan Mu-rad'ın birinci İran seferine katıldığını, buna göre XVII, yüzyılın başında doğmuş olduğunu öğreniyoruz. Bundan başka bilgilerin, ancak başka şiirlerinin ele geçmesiyle öğrenilmesi mümkün olabilecektir. Şairin başka şiirlerinin şimdiye kadar bulunmamış olması, onun belki de son Revan kuşatmasında şehit olduğunu da düşündürülebilir. Böyle olsa bile daha önce söy-lediği birkaç şiirinin bulunması gereklidir.

Aşık Veca'nın destanı ihtiyar bir kadının ha-fızasından tesbit edilmiştir. Benliğini muha-faza eden destanın bazı yerlerinde vezin ve kafiye aksaklıklarının geçen uzun senelerde ha-fızadan hafızaya nakledilirken bu hale geldi-ği mazur görülebilir.

Dinleyin ağalar size nakledeyim
Başa gelen bir seyranı seyrettim
Senemiz oldu bin iki yüz elli beş
Bundaki kopan tufanı seyrettim

Dururken ezrailin önü yürüdü
Ol vakit dağları duman бүрүдү
Kahbe beyler, Akcah Kel yürüdü
Şol beylerde yüz yalanı seyrettim.

Ezrailin önü geldi dayandı,
Ol vakit ağaların kalbi inandı,
Şimdi beyler çalı altına sinlendi,
Yalın ayak kağan canı seyrettim

Önde kılavuz aşkın Ali,
Bir baştan tecavüz acuze karı
Peştimalde taşlar sanırsın darı
Bir vaveylâ bir figanı seyrettim

Abdurrahman efendi bir yakada asker kümeler
Hüseyn bey arkada kasdı iniler
Anı derununa düşmüş söylerler
Hayasız cihanda anı seyrettim

Yenice mahalleli bastı çarşı yüzüne
Belayı kazayı almış gözüne
Her biri birer çomak vurmuş omuza
Cesaret cihanda anı seyrettim

Ne arardım Fıkıh efendi burada
Ne işin vardı a Türk senin şurada
Üç dört yüz topuz vurdu sandım horata
Hasta olmadan ölen canı seyrettim

Hacı Ali ağa korkmadı çıktı göründü
Ana nice hesapsız topuz vuruldu
Onun kardaşları geldi sarıldı
Hakikatli şol bürhanı seyrettim
Şol dem Mahmut Ağanın başın ezdiler,
Meyyitleri bir taputa dizdiler,

MUSTAFA'NIN AĞIDI

Yazan: Mustafa UZ

Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Yalak nahiyesinde iki amca oğlu tarla sınırı yüzün-den kavga ederler. Bu kavgada Mustafa çok ağır yaralanır. Yarasına deva bulunmaz. Gül fidanı gibi babayığit, ölür.
Aşağıdaki ağıdı Mustafa'nın karısı Gül-lü söyler.

Sırtında kara kapudu
Anında labut (1) yarası
Deyneğini yavaş kaldır
Gelini bana dönesi,

Koca derenin salağı
Ben kırıgının bu feleğe
Kırılsın anayın malı
Çektirmem eller şelege.

Kocadere'nin deresi

Kadı geldi kan keşfini yazdılar
Seller gibi akan kanı seyrettim

Fesadı koparan beyler beş idi
Çibareler konaktan pırtı taşıdı
Gök Hüseyin oğlu beyler çasıtı
Çasılık cihanda anı seyrettim

Hüseyin efendiyi tavanda haber aldılar
Üç beş sefihte derildiler vardılar
Beyaz tenin kara yere serdiler
Devlet aşkına şol bürhanı seyrettim

Bir kahraman gördüm Osman efendi
Göğüs verdi çıktı saraydan kendi
Halk taaccüp etti anı beyendi
Cesaret cihanda anı seyrettim

Kilikcioğlu oldu şura nazırı
Yoktur evinde eyniş (?) hasırı
Biz olduk kör İsmailin esiri
Zendostlukta sefa süren canı seyrettim

Dostlar dedi ya ilâhi
Mustafa korktu da geydi külâhi
Elinde vardı hükümet silâhi
Ağzı duâli çok esnafı seyrettim

Ağayı damdan dama kaçırdılar

Ne çok çekiyor arası
Mesesini ucca kaldır (2)
Emmi oğlusun körolası,

Ne ağhyon keke bibi (3)
Ben de düştüm çığırına
Obalar (4) sadaka verir
Başı gözü hayrına .

Vurma kadir mevlâm vurma
Sen vurdun da götürürüm,
Ayan olsun sefil ağam
Tek kızınan otururum.

(1) Labut: Sabanın çamurunu silmek için bir sırığa takılan yassı demir. (2) Me-ses: Ucu Labutlu sırık. (3) Bibi: Hala. (4) Obalar: Eller.

Üç beş damı bir dizginde aşırıdılar
Arayanlar tabirlerin şasırdılar
Meharet cihanda anı seyrettim

Ali bey mazlumdur kimse ilğmez
Glder terzi Halil tazı erişmez
Halk mazlumdur işe karışmaz
Tavşan gibi kağan canı seyrettim

Konakta yıkıldı ana duvarlar
Fışkı içinde imiş hâlin canavar
Tekke nişin oldu ol vakit firar
Haydutlar içinde anı seyrettim

Devirdiler vekil harcın dişini
Bitirdiler zaptiye'nin işini
Üç beş camın deldiler başını
İlgit ılgıt akan kanı seyrettim

Derildi ermeni üç beş
İçmeden gelebi oldu sarhoş
Çiloğlu korkmadı olmadı sarhoş
Merdaneler içinde anı seyrettim

"Veca" dedikleri söyle bir aşık
Beli kanbur sınırları dolaşık
az buçuk onda da şairlik bulasık
Aşıklar içinde anı seyrettim.

ÖRDEK BELENİ, BALIK DAĞI VE EVRAN EFSANESİ

Yazan: Hüsnü YILDIZ

Yağmur çiseliyordu. "Haydi hazırlan, haydi!" diyordu İbrahim Ağa, O, solucanları hazırlıyor, biz de, oltaları takıstırıyorduk. Balık tutacaktık Karagölden. Saat sekiz, Av yemlerimiz, oltalarımız ve azıklarımız hazır, Atılarımızı bekliyorduk. İşte onlar da geldi, Ar tık yola çıkabiliydik. İşte onlar da geldi, Ar tırcı Mustafayı mı? Hah, işte geldi! Bekli yecek kimsemiz kalmadı. Atılarımıza bir sıç rayışta bindik, Ne yalan söylüyeyim atılarımız, yabana atılacak cinsten değildi hani. Herbiri bir binliği öldürmezdi,

Her taraf beyazlar gilyinmişti bir gün ön ce. Şimdi ise hafif bir yağmur vardı, Ama yağ mordan korkan kim? "Tipi olmasın da, tek yağmur olsun" diyordu Mustafa. Bu av yıl zından çok çekmişti zavallı. Bunlar filân vız gelirmiş ona, At başı gidiyorduk. O, anlatı yordu: "Ben balık etinden hoşlanmam. Ama gel de bana sor. Tutmasına bayılırım mübare ğin. Hastalık, Çok görmemeli değil mi hoca? Bak sana başımdan geçen bir olayı anlatayım. Bıyıklarımı sıvazladı sonra da burdu. At baş ısı gidiyoruz. "İki arkadaşlık" diye başladı. Ve devam etti. "Bu vakitler idi (1). Akşam olmuştu. Başladık oltaları atmaya, O, feneri tutuyor ben, habire olta sallıyordum. Derken böyle bir rahmet bastırdı ki gökten yere, Müba rek sanarsın bardaktan boşanıyor! Kendimi, zi zor attık maaraya (2). — İndi (3) görecen ye — O, yağa dursun biz de, güzel bir atas ı yaklık. Verdik tabanları ataya. Gel kevfim zel. Aradan ne kadar zaman geçti bilmem, Rahmet hâ'la devam edivo. Buraya kadar iyi, İvi ama bundan sonu fena. Cahımız bitti. Fe nerde gaz kalmadı, Kaldık karanlıkta. Göz gözli görmez. Rahmet sakır sakır yağar. Der ken inin (4) önünde iki çift ısıklar belirdi, Ar kadasım öçüklenir oldu. Heni ben de korkma dım değil. Korkmava korktum ama erkeklik var serde. O, "hişt!" dedi "bu ne?" Ben, "ates lesini (5) yak ta şö'e uzat" dedim. O, uzattı. Bir de ne göreyim! Sövmeye dilim varmıyordu, onra her nasılsa "Canavar!" (6) dedim. Arkadaşım "etme!" dedi. "Valla, de dim, hem iki tane!" Arkadaşım titremeye başladı. Ben "Korkma!" dedim. Canavarın i, kisi de sanki mihlanmış gibi yerinde duruyor

du. Atas Lesisini aldım. Üstlerine fırlattım, Atastan korkar köpoğullar! Lesiyi atar atmaz tabanları yağladılar. O gün sabah oldu biz de olduk, Canavarlar yine gelir diye. Ah ettim bir daha gitmemesiye. Ne diyon Hoca, anam dan emdiğim süt burnumdan geldi ogün! Ama nedeceksin gene geliyoruz işte." deyip sözü bi tirmişti Mustafa,

Yalnızdam Köyü Ovasıyla Karagöl ara sındaki dağın eteğine geldik "İbrahim Ağa" dedim, "bu tepenin adına ne dersiniz?" O, ce vabı önceden hazırlamış olmalı ki "Ördek Be leni" dedi. "Anlat bakalım." dedim, O "Ne yi?" dedi "Neyi olacak canım. şu tepeye ne den "Ördek Beleni" dendiğini" İbrahim Ağa, içimizde en yaşlımız idi. Gün görmüş adam. Çocukla çocuk; büyükle büyük cinsinden. Ya şı altmışa yaklaşmasına rağmen hâlâ dinçti. Saçına "Peygamber nişanı" düşeli beş yıl ol muştı. Kimsenin sözünü kurtmazdı. Bizimki ni de, kırmadı da ava öyle gidiyordu. Başladı anlatmaya: "bizim ova varya, onun kiblesin, deki Bucak Gölünden kalkan ördekler, bu be lenden aşarak Karagöl'e, geçerler. Karagölden uçan ördekler de, aynı belen üstünden Bucak Gölüne, geçerler. Her zaman bu belenden, bir bu yana; bir o yana Ördek akını olduğu için bu belene "Ördek Beleni" adını bu sebepten koymuşlardır. Ördek zamanı gelince bu bele ne oturur avcılar ördek akını başlayınca bak tüfek seslerine. Tüfek sesleri duyulur duyul maz seyret ördeklerin paçavra gibi düşüşleri ni. Hey gibi günler hey!" dedi ve sustu İbra him Ağa,

"Ördek Beleni" nin hikâyesini birçok ki şilerden işittim. İbrahim Ağa'nın anlattık larına tıpatıp benziyordu.

Kazanpınar'a gelmiştik. Atlardan indik. Onları, rüzgâr ve yağmur görmeyecek birer kaya siperine bağladık. Eşyalarımızı bir ma ğaraya yerleştirdik. Kazanpınar'ın suları bu harlaşıyor; buharlar, gök yüzüne ağıyordu. Yağmur çiseliyor, yağmur damlalarını balık lar, sıçrayarak kapışıyordu.

Kazanpınar, Karagöl'ün kuzeyinde, Balık lar Dağı'nın güneye bakan eteğinde yaz kış olarak akan bir sudur. Kazanpınar, etrafı sö güt ağaçlarıyla, yemyeşil sazlarla ruhu ok .

ARAŞTIRMALARI

şayan; hergün O'nu ziyaret edenlerde dolup ta şan bir mesire yeridir. Bir hafta çalışmakla ruhları daralan Elmalılar, Cumartesi, Pazar günleri buraya gelerek daralmış ruhlarını fe rahlatırlar. Hem avlanırlar, hem de zevkli bir gün geçirmiş olurlar, Diğer taraftan balık tut mak gayesiyle gelen etraf köylüleri, hem ba lık tutarlar, hem le felekten bir gün çalarak zevkli bir gün geçirirler. Üç dört kişi var ki Kazanpınar'ın demirbaş müsterisidir, Bunlar geçimini buradan tuttuğu balıkla temin eden kişilerdir. Bir hakimimiz de, her Cumartesi ve ya Pazarını burada geçirdiği ve tuttuğu balık ları halka dağıttığı için "Balıkçı Hakim" adı nı almıştı,

Balık o kadar çok ki — hergün binlerce tutuluyor — bir türlü tükenmek bilmiyor. Bu sebepten değil midir ki Kazanpınarın kıyısın dan birden bire yükselen ağaçsız, çırpıplak dağa "Balıklar Dağı" adının verilmesi. Halk sebepsiz hiçbir varlığa ad koymamıştır. Ba lıklar Dağına bu adın konulmuşunun hikâ yesi de şöyledir: Bundan yıllarca önce Kara göl'ün suları tamamen çekilmiş. Kazanpınar' ın suyu ise bir türlü çekilmemiş. Gölün kuru duğu yaz mevsimi ortalarında Kazanpınarda stürüler halinde milyonlarca balık peydah ol muş, bunu gören halk şaşırılmış. Balıkların, dağın altından geldiğine inanmışlar. O gün, bu gündür adı geçen dağa "Balıklar Dağı" denegelmıştır. Diğer bir rivayete göre, Kara göl'ün suları bu dağın altından gelmektedir. Göle, başka taraftan kuvvetli bir su gelmediği ne göre göldeki milyonlarca balık nereden gelmiştir? Buna cevap verilemeyeceğinden o devrin insanları balıkların dağdan çıkmakta ol duğu zehabına varmışlar, bu sebepten dağa "Balıklar Dağı" adını vermişlerdir.

Sözü geçen her iki rivayet görünüşte ay rı gibi ise de hakikatte birbirini tamamlamak ta ve aynı neticeye varmaktadır.

İkinciye değin avlandık, Epice balık ta tuttuk. Gecelemeğe gereklik kalmadı, Binitle rimizi hazırladık. Hep birlikte kovulduk, Yağ mur hafifce başladı, Kazanpınarda balıklar oynuyor, sıçırıyor; heybemizdekiler can veri yorlardı.

Yağmur çiseliyor. Ve biz, yolumuza de vam ediyoruz. Yolumuzun solunda — Yuva — Elmah yolunda — bir harabe var. Harabeden ziyade bir taş, toprak yığıntısı. Burada es kiden bir köy varmış. Adı: Araplar Köyü. İb.

rahim Ağa'ya, "anlat şunu Çavuş, bu köy niçin bu hale gelmiş. Her halde bir sebebi vardır." O, "Peki" dedi, "anlatayım, Nasılsa bugün bilgiç kesildik" Öksürdü, binğin diz ginlerini çekti. Ve anlatmağa başladı. "Efen dim" dedi, "Bu köyün adına Araplar Köyü derler. Dedemden işittim. Büyük bir evran köye musallat olur, Önce hayvanları yutmaya başlar. Evran bu, doymak bilir mi? Tabii bil mez. Bugün senin hayvanı, yarın benim hay vanı derken köyde ne kadar hayvan varsa hepsini yutmuş. Yutacak hayvan bulamayınca gözleri kızartmış, saldırmış insanlara. İnsana nerede rastlarsa hemen yutuverirmiş. Köy hal kı bezmiş bu evrandan. Öldürmek için ne çarelere baş vurmamışlarki. Ne yaptılarsa mu vaffak olamamışlar. Düşünmüşler taşınmışlar köyü bırakıp gitmiye karar vermişler. Elleri ne geçirebildikleri eşyalarla birlikte köyü ter ketmişler bir gün. Kimin babası gitmiş ev ranın midesine, kiminin anası, kiminin kızı, kiminin oğlu, kederden başlar öne eğik, yıl rekler yok olanların acısı içinde, bir şafak vakti günün ağardığı yöne doğru yola çık mışlar. İşte o günden beri o betbaht insanla rın hikâyesi bu yıkıklıkta dile geliyor." deyip sözüne son verdi İbrahim Ağa.

Köye yaklaşmıştık. Yağmur çiseliyordu. Zihnimde o betbaht insanların yürek acısı, ev ran kurbanlarının çırpınışları ve sonra ümid sizlik içinde yok oluşları vardı.

(1) Bu vakitler — (Kış mevsiminde bu lunluğumuz için adı geçen olay da aynı mev simde olmuştur. Bu söz o zamanı anlatmak için kullanılmıştır.)

(2) Maara — Mağara.

(3) İndi — Şimdi.

(4) İn — Mağara yerine kullanıldı, (El malı'lar çokça mağaraya in derler).

(5) Lesi — Odunun ucu yanarak közleş misse buna "Lesi" derler.

(6) Canavar — Kurt.

ABONELERİMİZ:

Gerek yeni yıla, gerekse geçen yıllara ait abone bedellerini göndermeyen abone lerimizin borçlarını adresimize tutfetmele rini önemle rica ederiz.

T. F. A.

249

Dağıstan, Gürcüistan hep viran olmuş
Yemen Arabistan Çin de beraber
Peygamber de bu döğüşe erişe
All ise bir taraftan girişe
Efendimin ashapları karışa
Kılıçlar belinde kan da beraber
Askerlerim Elbistanda kışlaya
Küheylânım Erzurumdan Kışneye
İnanın siz elli dokuz yaş ile
RUHSAT sizin ile can da beraber

3

Sivas Valisi Akif Paşaya Didekçe
Devletli hünkârın aslan veziri
Hamdolsun buyana revan eyledi
Dağıttı âleme namı, şöhreti
Gün gibi lûtfunu âyan eyledi
Reşit paşa geldi diye duyuldu
Fukaralar sevinmiye koyuldu
Eşkiya içine fligan yayıldı
Geçirip benzini saman eyledi
Gayri geçti eşkiyanın çağları
Hep kırıldı bayrakları, tuğları
Korkusundan yatmaz derebeyleri
Bütün bellerini keman eyledi
Geçirdi müfuzun dağ ile taş
Titredi vilâyet, etraf, dört köşe
Tulu ömreylesin binlerce yaş
Cihan içre veli nişan eyledi
Bellerinden korkusuz geçiyor kervan
Bunda bir hal vardır dedi arıfan
Hakkına duacı hep sabi sübyan
RUHSAT'ı yoluna kurban eyledi

4

Hevesin var ise şu delik taşta
Umut koyman nev bahara turnalar
Halep köprüsünden havahı uçun
Uğrarsanız o civara turnalar
Samahora varıp eylemen heves
Mancuğun güzelleri bir kıyas
Âşık olursunuz tutarsınız kara yas
Dayanılmaz bu kedere turnalar
Eğlenmeyin orda etmeyin ahı
Vardır avcıların çokca günahı
Saka! tutanda da doğrultun rahı
Bir belâ getirmen sere turnalar
Ondan sonra uçup kanat bağlayın
Doğru yolla tam Güri'n'e uğrayın
Nazlı yare varıp selâm söyleyin
Bir son verin ahûzara turnalar
Gürün şeyhlerinden alın himmeti
Bulursunuz belki siz de Cenneti
Sual ederlerse Âşık RUHSAT'ı

Deyin ki o yandı nare turnalar

5

Söylen barhanaya çeksin göçünü
Şükür yaradana belli yaz geldi
Uzun kısa gücük mıcık defolsun
Cennetin misali belli yaz geldi
Hiç gitmiyor kara kışın dumanı
Zemheri de hiç vermiyor amanı
Gene mart ayının vardır imanı
Göz yaşı dökerek selli yaz geldi
Misafir alıyor dağların başı
Şükür gitti evden kışın telaşı
Yaz çiçeği çiğdem gösterir başı
Usul boylu ince belli yaz geldi
Pehlivanlar kispet glyer güleşir
Koyun kuzu dertli dertli meleşir
Ötüşür Bülbüller güller döneşir
Domurcuk vererek güllü yaz geldi
Dul avratlar, öksüz oğlan sevindi
Zebaniler uykusunu uyudu
Sehiş kuşu sefasından bayıldı
Ayrılanı erkânı selli yaz geldi
Delik taşın yazı gelir geçerik
Gayri biz de gittimizi biçerik
Abrul beşi gelmeyince göçerik
Sana müjde sağlı sollu yaz geldi
Gönül yan gel delik taşın yanında
.....
.....
Hey RUHSAT'ı alı güllü yaz geldi

6

Dünyanın mekrine gönlünü verme
Sen de kurtulmazsın mevtin elinden
Ben filânım diye göğsünü germe
Sen de kurtulmazsın mevtin elinden
Hani Umran oğlu Hazreti Musa
Ejderha olurdu elinde asa
Firavun kaymıle cenk etti varsa
O da kurtulmadı mevtin elinden
Nemrut İbrahimle çok çenk eyledi
Semaya çıkmaya hem kast eyledi
Sonunda bir sinek helâk eyledi
O da kurtulmadı mevtin elinden
Gökten ayet ayet Kur'an indirdi
Dertli olanlara deva kıldırđı
Dünya kalsa Muhammede kalırdı
O da kurtulmadı mevtin elinden
AŞIK RUHSAT ister din ile iman
Kani tahtın yel götüren Süleyman
Lokman da bulmadı ecele derman
O da kurtulmadı mevtin elinden

7

İzzet efendiye övgü
Ahlâkın bilienler metheder her an
Sahip Tabiatsın İzzet Efendi
Ceddin sual ettim eşraf hanedan
Ehli sehavetsin İzzet Efendi
Vechinde görünüp nuru Muhammed
Anınçin ismine demisler İzzet
Destinde bulunur ilmi kitabet
Zebanı şerbetsin İzzet Efendi
Böyle bir tabiat böyle halâvet
Bülbül gibi diller böyle nezaket
Böyle servikamet yosma kıyafet
Yusuf kıyafetsin İzzet Efendi
Sıfatında çok halâvet görünüp
En büyük düşmanın bakar yerinir
Seri istemiyen düşer sürünüp
Sahip adaletsin İzzet Efendi
Mahmur gözlerini nasıl süzersin
Vahşi ceran gibi tenha gezersin
Kimlere darıldım yoldan azarsın
Hamil RUHSAT'ın İzzet Efendi

8

Helallaşma Divanı

Hakkı dünya cümleten ihvanıma olsun helâl
Emmi dayı akraba dört yanına olsun helâl
Her kime ki merhaba dedimse gene merhaba
Tam huluslu dinime imanuma olsun helâl
Oğul uşak peder mader cümlesinden razıyım
Kimse şekva etmesin süphanıma olsun helâl
Bilür bilmez ettiğim isyanıma kıldım rücu
Yalnız dostuma değil düşmanuma olsun helâl
Rahmet ile yadedene rahmet etsün zül celâl
Kadın erkek küçük büyük haneme olsun helâl
Vasiyetnamem işiten bakmasın noksanıma
İşte baksın okusun divanıma olsun helâl
Vasiyetim sünnettir, nebiler tembihidir
Getirdüğüm selâvat sühanıma olsun helâl
Beş vakitte yadedirim çarı yâr eshabımı
Ebubekir, Ömer, Ali, Osmanıma olsun helâl
Sathezar selâm Ali evlâdına
Kerbelâda can veren cananuma olsun helâl
Unutmasın mahşer günü RUHSAT'ı kemteri
Candan gayri hediyem yok canıma olsun helâl

9

Sefadan el çekip cefaya taptım
İster ağlat, ister güldür efendim
Kederden ruhuma türbeler yaptım
İster yaşat ister öldür efendim
İster bermurat et, ister nâsât et
İser harabeyle ister âbât et
Gel savur toz gibi korkma berbat et

Gönlüm ateşinle küldür efendim
Yelkenim dağıldı yeller içinde
Ümidim, boğuldu seller içinde
RUHSAT'e cevretme eller içinde
Onu bölük bölük böldür efendim

10

Gayri çektiğim ben bu çileyi
Kesildi dermanım dur seher yeli
Halim varıp yare bir bir sorayım
Yareme bir merhem vur seher yeli
Haktan bir inayet gelir irerse
Meclisimiz son demine varırsa
Eğer dost köyüne yolun uğrarsa
O yarin halini sor seher yeli
Usulca git söyle ol gonca yüzün
Kanlı yaşlar döküp yaşartma gözün
Eğer birleşmeye verirse izin
Gel bana bir haber ver seher yeli

Yakınlarda gözlesinler yolumu
Hiç kimseye vermesinler güllümü
Felek büktü kat kat etti belimi
Bu halimi söyle var seher yeli

Varıp ahapları bir bir göresin
Yaranların divanıma durasın
RUHSAT'ı selâmın tebliğ edesin
Yollarda bekleme var seher yeli

11

Zalimin zühmandan bozuldu cihan
Ol tabibi Mustafa'ya den gelsin
Dört yanımı aldı insafsız düşman
Ol Aliyyül Murtaza'ya den gelsin
Anlar tanımadı hakkı, butlanı
Kâfir niçin kestir Şahı merdanı
Yezidi mervandan alınsın kanı
Ol Hüseyin kerbelâya den gelsin

Dur oldu dergâhtan bak iblis hele
Niçin lânet etti evvel ezele
İsa Musa ile İbrahim bile
Ahmet Mahmut Mustafaya den gelsin
RUHSAT'ın zikriyle her nefesini
Bir gün boş kalacak can kafesini
Şeriat, tarikat, ilim dersini
Tefsir eden ülemaya den gelsin

12

Bugün bir güzel gördüm sımâsı hem esmerlenir
Ebruları tel tel olmuş kokusu amberlenir
Ağzı şeker dudağı bal dili sakız sevdiğim
Sallanış sadrazam, kendisi hünkârlanır

Yaşı on altı yaşında sarılacak can gibi
Ebruları tel tel olmuş memeler fincan gibi

Güzelliği vasfa sığmaz Yusufu Kenan gibi
Bir acıp gözler vardır baktıkça dillerlenir

Kaşların yayını kurmuş canım ile can gider
İnsan olan dayanamaz gözleri kurban gider
Hasretle gece gündüz gözlerinden kan giler
Her baktıkça derdim artar yüreğim fırtaklenir

Bir acıp gönlüm vardır güzellerden hazlanır
Türlü türlü renge girer sararır beyazlanır
Bugün başım ağrır diye durmuş bana nazlanır
Hal anlamaz ol zalime RUHSAT'ı de dertlenir

18

Rücu ettim isyanımdan cümleden geçtim şükür
Ol hıızardan bādeler nûş eyledim içtim şükür
Yalan imiş inanırdım fendine dolabına
Gayri aklım fehm eyledi babı açtım çok şükür

Aklın cemet başına bu faniyi ne idersin
Bir gün ecel şerbetini nûş eyleyip yutarsın
Bu dünyaya uryan geldin yine uryan gidersin
Yakasız kolsuz gümlüğü hoşça biçtim çok şükür

Dostlarını düşman etti vasfını yazdı deyu
Doğru yolu terk edüben egride gezdi deyu
Nice güman düşürürler Ruhsatı azdı deyu
Bihamdullah aklarımı kardan seçtim çok şükür

14

Ne zannedersin efendim ben beni bilmez miyim
Leyli nehar can veren cananı ben bilmez miyim
İsmi nurdur, cismi nurdur, sözü nurdur, canı
nur
Ol Muhammed' Mustafa Sultanı ben bilmez miyim

Ziruh olup hal dili ile efgan edip tuttuğun
Zevkine güller açılıp lüle sümbül bittiğin
Seksen bin hacca çekilip cümle arzu ettiğin
Kâbeyi bettül harem anı da ben bilmez miyim

Ol Aliyyül Murtaza Mevlâmızın aslanını
Kırdı küffarı kahretti çok akıttı kanını
Kaldırdı beytül haremde bunların nişanını
Ol Aliyyül Murtaza aslarını ben bilmez miyim.

Bilmeseydim RUHSAT alıp içer miydim camı
ben

Bir mecazi aşk yolunda arttırmışım Şanı ben
Anın için leyli nehar çekerim efganı ben
Gökten inen dört kitap Kura'nı ben belmez miyim

15

Bilmem nasıl arzedeiyim halimi diller sana
Feda kılam bu canımı serimi diller sana

Doğru söyle kimi seversin, sana o lâayk mıdır
Harç edeyim bütün varım kârımı diller sana

Sen seni sakın hasımden düşürürler tuzağa
Şöhrete meyil verme girersin sonra ağa
Ben zaifim dayanamam düşerim sola sağa
Bu kadar ihsas ederim zarımı diller sana

RUHSAT'ıyem kall oldum aha elli beşine
Gece gündüz yanar oldum benim gibi şaşkıma
Bendeni atma yabana yaradanım aşkına
Yoksa şekva mı edirdim şimdicek diller sana

16

Mah muharrem gelende yürekten gümgümlenir
Kerbelâya âşık olan gam çeker gam gamlanır
Ham sofu bilmez anı, aşk nedir, sevdâ nedir
Ben âşıkım diye çıkar mecliste kemikimlenir

Âşık olan seher vakti çağırır Allah deyü
Mahşer günü kıl şefaât Yaresüllallah deyü
Keşişler dâvaya düşmüş İsa resulallah deyü
Kilisede günlük yakar tüttürür gümgümlenir

Diken de bir çiçek açsa gülistan oldum sanır
Çirfekte biten ısrıgan ben reyhan oldum asır
Bir sako partol giyenler arıfan oldum sanır
Kurulur sadrı bâlâya lâf verir hamhamlanır

Arabiye fetva veren farisi değil midir?
Şair olmak bu işin de yarısı değil midir?
RUHSAT ise dünyanın yüz karası değil midir?
Bir gün olur defterimiz dürlür mimimimlenir.

17

İzin size tor sunalar derilin bayramlaşın
Dünyalar durdukça durum var olun bayramlaşın
Buna bayram günü derler kan edenler barışır
Gönlünüze cîlâ verin var olun bayramlaşın

Serapa ziynet geyinip kırmızı güller gibi
Arifane dil çeküben konuşun bülbüller gibi
Gam çeküben gerdan eğme lüle sümbüller gibi
Kol kola göğüs göğüse sarılın bayramlaşın

İkişer ikişer olup her taraf alay çekin
Ak ellere al kınalar hilâl kaşe yay çekin
Cem oluben bir araya bir temiz halay çekin
Oturun biraz dinlenin yorulun bayramlaşın

Aşağıdaki koşmanın değişik bir varyantı
üstat Eflâatun Cem Güney'in hem Ruhsatı ki-
tabında Ruhsat'ıye ait olarak alınmış. hem
de Meslekî kitabında Ruhsat'ın oğlu Minha-
ciye ait bir numaralı koşma olarak gösteril-
miştir. Ben bu koşmanın babasına, yani Ruh-
sat'ıye ait olduğu kanatindeyim.

İSKOÇ ŞATOLARI

Claire - Eliane Engel'den Çeviren Muzaffer UYGUNER

İskoç şatolarının mukaddes ve manevi yönlerini ihmal edip sadece mimari tarzları, burçlarından ve tefişlerinden bahseylemek doğru olmaz. Bir Ortaçağ şatosunun kökleri tarihin derinliklerine uzanır. İskoçyada ise bu hal her taraftan daha fazla hissedilir. Toprağı, ufuklardan ufuklara süpürgelikler, fujeler ve otlarla örtülü; az işlenmiş vahşi ve el sürülmemiş dağlarla kapalı, fırtınalı ve bu lutlu bu memlekette bütün dramatik mazi kalelerin eski taşlarında devam etmektedir. İskoç romantizminin bugün de yaşadığını söyleyebiliriz. Glasgow Birleşik Krallığın önemli şehirlerinden biridir; fakat bütün tarihi, restorasyon bilgileri tarafından silinmiştir. Beyaz granitten yapılmış binalarıyla parlak Aberdeen, memleketin kanlı ve romanesk tarih devirlerini yaşayan Inverness, Edimbourg gibi şehirler de eski şehirlerdir.

Memleket her devirde akınlara, yağmalara, istilâlara uğradığından İskoçya her zaman müdafaa tertibatını yenilemek ve deniz kıyısındaki burunlarda ve adalardaki kalelerin tahkim eylemek mecburiyetinde kalmıştır. Çok defa de tepelere tırmanılmış ve dik bir tepeden duruma hâkim olmak istenilmiştir. Mimari yarı ingiliz, yarı fransız tarzında, pitoresk ve karışıktır. Bir zaman kuvvetli bir fransız etkisi bulunduğu, kralların ve senyörlerin yanında çalışan mimarların tah-

18

İlgit ılgıt esen şehir yelleri
Benim keklik sekisimden bir haber
Yine bahar geldi dağlar yeşerdi
Söyle benim dal kaşımından bir haber
Sevdiğimin kulakları seste mi
Gönlüçüğü acep yine hasta mı
O da benim gibi kara yasta mı
Göğsü elvan nakışlımdan bir haber
Sinnim vardı otuzbeşe dayandı
Rağrım yine ateşlere boyandı
Gönlü gayri gâfletinden uyandı
Bülbül gibi konuşumdan bir haber
On yıldır RUHSAT'ı hasret yüzüne
Muhabbet tuzağı kurdu izine
Seher yeli vardınsa çam düzine
Benim ahu bakışlımdan bir haber

kim edilmiş fransız şehirlerinden, hususiyile Carcassonne'dan, ilham aldıkları bilinmektedir. İskoç şatoları yüksek küçük kuleler ve İngiliz tere de bulunmayan teferuat ile tezyin edilmişlerdir. İskoç Kralı Jacques V Fransada yaşamış; François I in kızı Madeleine de France ve Balafre'nin kardeşi Marie de Guise ile evlenmiştir. İskoçya gibi uzak bir memlekette Rönesansın ilk abidelerinden biri olan Stirling Kraliyet Şatosunun süslenmesi için Fransadan heykeltıraş getirtmiştir. Guise Dükü eniştesinin bu arzusunı uyarak inşaat sırasında fransız mimarları göndermiştir. Stirling, Stuartların kaderleri ile sıkı bağları bulunan kalelerden biri olmuştur. Bir sivri kayanın üzerine tünemiş gibi duran şatonun surlarında ailenin kralları bazen sakin bir ömür geçirmişler, bazen de isyan eden vassaller tarafından hapsedilmişlerdir. 1543 de, henüz bir kaç haftalık bebek iken Marie Stuart ve daha sonra oğlu Jacques I (İskoç Kralı olarak Jacques VI) burada taç giydiler.

Krallık kalelerinden büyük bir tanesi de Edimbourg'tadır. Üç yönden şehre hâkim kalyah bir burundaki bir tepenin üstüne kurulduğundan biraz Stirling'e benzer. Şimdiki durumu restore edilmiş şekli olup bazı belgelere göre ilk inşası 620 yılındadır. Şurası muhakkak ki 1093 de Kraliçe Margaret'in burçlarında öldüğü zamandan çok önce inşa edilmiştir. Bu şatoda zaman zaman oturulmuş, terkedilmiş ve bir zaman sonra yeniden imar edilerek ikametgâh ittihaz edilmiştir. Stuartlar başlıca ikametgâhlarından biri olarak kullanmışlar, Marie Stuart tarafından Kraliyet İkametgâhı olarak kullanılmış, Jacques I orada doğmuştur. Rönesansın sonlarında, burçlarından birinin üstünde fevkalâde bir mimari ile geniş bir merasim salonu meydana getirilmiştir.

Marie de Guise'in maiyeti burasını rahat sız ve sıkıcı bulduğundan oturmak istemişlerdir. Çoğunluğu Fransız olan bu saraylılar idareyi ellerine dahi almışlardı.

Saltanatın tercih eylediği yerlerden biri de Edimbourg yakınlarında Firth of Forth sahillerine yakın Linlithgow şatosu idi. Burayı Jacques V in karısı ve Marie Stuart'ın

ARAŞTIRMALARI

TÜRK FOLKLOR

2648

annesini severlerdi. Burası 1746'da jakobitlerin ayaklanması sırasında yakıldığından harabe halindeydi; fakat şahane bir harabe. Taşlar, belki de yangın sırasında kimyevi bir olay sebebiyle pespembeydi. Kare şeklindeki büyük kâmetgâh, etrafını söğütlerin çevrelediği küçük bir göle bakıyordu. Stirling gibi bu da Sir James Hamilton tarafından inşa edilmiş. Çatısız, büyük pencereleri açık, korkunç binalarla çevrili avlusu karanlık olup burada Rönesans stilinde yapılmış güzel bir çeşme bulunuyordu. Doğuda, bugün boş olan hücrelere açılan büyük bir kapı vardı ve bunun önünde üç İskoç unsurunun, yani halk Parlements ve Rahipler sınıfının sembolleri bulunuyordu. Bu avluda, 1535 yılına doğru, Jacques V ve Marie de Guise'in huzurunda, meşhur ahlâkçı Sir David Lindsay'in protestanlıkтан mülhem İskoç Tiyatrosunun tarihinde önemli bir dönüm noktasını ve reformu gös. teren Ane Etaire Of the Three Estates (Üç Devletin Yergisi) adlı piyesi oynanmıştır. Bu piyes oldukça iyi bir şeklide kısaltılmış olarak Edimbourg Festivalinde de oynandı.

Bölgenin diğer krallık şatosundan biri de Edimbourg limanında, kaleden inen yolun, Mile Royal'in sonunda bulunan Holyrood'dur. Saray, 1544 yılında bir İngiliz çapulcu takımı tarafından yakılan bir gotik kilisenin etrafında kurulmuştur. Kilisenin harap kemerleri, kavissiz sivri kemerleri, XVII yüzyılda Charles II zamanında inşa ettirilen, XVIII yüzyılda restore edilen bugün de Kral ailesinin Edimbourg'a geldiklerinde oturdukları yeni sarayın yanında, yükselmektedir. Marie Stuart'ın gürültülü ve fırtınalı yaşamının bir çok yıllarını orada geçirmiştir. Kâtibi ve gözdesi Rizio orada öldürülmüştür. Bugün, Kraliçenin odasının kapısına cesedinin bırakıldığı yerde kan lekeleri görülmez; onların yerine bakır bir levha konulmuştur.

Firth of Forth'e hâkim şahane bir parkta, yeni fakat pitoresk olan Lauriston Castle bina edilmiştir. Bu şato 1683'de, Edimbourg'da kuyumculuk yapan Law of Lauriston ailesinden satın alınmıştır.

Edimbourg'un güneyinde, şehrin hemen yakınında, 1374 tarihlerinde kurulan Craigmiller Castle'in muhteşem harabeleri görülür. Henüz delikleri açılmağa başlanan muazzam duvarları yüzyıllara dayanabilmiştir. 1544'de yağmaya uğramıştı. O tarihlerde Stuartların

malı bulunduğundan hemen bir Fransız mimar tarafından tamir edildi ve tarihi, krallık ailesine bağlı olarak, devam etti.

Güneye inildiğinde, Tweed'in ormanlık, yeşil ve güleç topraklarında; kıyının kaya - lıkları üzerine kurulmuş, yüksek Niedpath kalesi görülür. 1296'da inşa ve 1656'da tamir edilen bu kule İskoçyanın fevkalâde kulelerinden biridir ve tarihi Robert Bruce'ya dayanır. Daha uzakta, Peebles kısmında XV yüzyılın sağlam ve mağmum cepheli büyük ikametgâhı Traquair House bulunur. XVI yüzyıldaki tamiratta büyük salonlarının birinin tavanına muhteşem resimler ve heykeller konulmuştur. Traquair kontları, malikânelerinin mahvını önlemek için bir çok İskoç sivil savaşına katılmışlardır. 1648'de Montrose Markisinin ve 1745'de Prens Charles — Edouard'ın yardımlarını da reddetmişlerdir. Onlar, bu şatoda birer gece misafir kalmışlar ve giderken parkın arka tarafındaki demirkapıyı sürgüleyerek, bunun bir Stuart kralı için açılmayacağını beyan etmişlerdi.

Traquair'in hemen yakınında, batıda, Sir Walter Scott'un oturduğu Abbotsford yüksektir. Tamamen gotik stilinde olup yazarın şairlik zaferinden sarhoş bulunduğu ve aynı yılda üç romanını yayınlamağa başladığı 1812 yılında yapılmıştır. Abbotsford'da herşey, bütün binayı süsleyen Maida adlı köpeğin — ki bu köpek hayatında ve ölümünden sonra sahibini bırakmamıştır — resimlerine varınca yadardır gotik stildedir. Edimbourg eski hapishanesinin kapısını kapı olarak takmışlardır. Koridorlar ve salonlar dirks (bir çeşit kama), claymores (iki ağızlı büyük ve düz İskoçya kılıcı), skindues ve diğer kesici silah armaları ile süslenmiştir. Kitaplık açık ağaçla döşenmiş, tavana muazzam bir pantantif konulmuştur. Eski âşık, zarf görünümlü, heyecanlı ve cömert Walter Scott'un bu ciddi durum gösteren sahte eşyayı yanyana koymakta ve yerleştirmekte bir çocuk zevki duyduğu sanılır.

Firth of Forth'un kuzeyine geçilirse şatoların pitoreskleştiği ve biraz da fazılaşığı görülür. Dundee'nin kuzeyinde, arızalı ve ormanlık bölgede, Kraliçenin annesi Elizabeth'in kardeşi Lord Strathmore'un malikânesinde Glamis şatosu bulunmaktadır. "Hail to thee, Macbeth, Thane of Glamis! (Selâm sana, Macbeth, Glamis Senyörü)". Bu şato Makbetin bu

yüceltini akla getirirse de çevre vahşi değildir ve Shakespeare kahramanını biraz kara düşündürmüştür. XIV. yüzyıldan kalma tamir edilmiş yüksek bir burç iki yeni kanatla çimenler ortasında yükselir, İngilterede hüküm sürmüş Stuart krallarının reykelere ve bir dev güneş saati ön tarafını süsler. Arkada, Rönesans stili bir bahçe malikânenin yüksek duvarı ile çevrilmiştir. Jacques V ve Marie de Guise, 1715'de Salt — George şövalyesi gibi burada yaşadılar. Makbetin Kral Malcolm'u burada Stone Chamber Taş Odada katlettiği iddia edilmekte ise de bu yalandır. "Nouveau Testament — İncil" ile ilgili ve Hollandalı ressam Jacob de Wet tarafından 1688 yıllarında yapılan bir seri tablonun süslediği şirin bir kilisesi de vardır. Fakat şato, İskoçyanın en huzursuz şatolarından biridir. Strathmore ailesinin nesilden nesile geçen karanlık bir aile sırrı mevcuttur. Hayaletlerden, kilisede geçen gizli olaylardan bahsedilir. Hepsî müphem ve fakat hâlâ da müessirdir. Zira, hayaletler aşağı yukarı bütün eski İskoç evlerinde barınmak hakkını haizdirler ve bu gibi misafirler normal sayılır. Edimbourg'da "For Recording abnormal Happening" adında bir dernek bulunmaktadır. Üyelerinden biri, M. J. W. Herries, bana bazı müşahedelerini bildirdi. Onbeş yıl önce Stirling şatosu nöbetçilerinden biri burçlar üzerinde bir gölge görüp bayılmıştır. Zeki ve akıllı bir adam olan nöbetçiye ne gördüğünü soran M. Herries'e, Marie Stuart'a benzeyen bir hayalet tavsif etmiştir. Edimbourg şatosunda, 1670'de büyüktü tarafından yakılmış Yüzbaşı Weir'e benzeyen bir "Kara Adam — Arap" görülmektedir. Robert Bruce zamanının bir hayaleti de Glamis'de görülmektedir. Neidpath'da ise M. Herries, bir merdiven çıkan ayak sesleri duymuştu; halbuki o sırada hiç kimse çıkmamıştı.

Çok meraklı inançlardan biri de Skye adasındaki Dunvegan Castle ile ilgilidir. Ülke 750 yıldır bilâfâsıla Macleods'ların elindedir ve 1956 yılında ailenin genç varisinin 21 inci doğum yıldönümünde Kraliçe Elizabeth de hazır bulunmuştur. Bu merasimde, 1493'den beri gelen âdete göre, Dunvegan kadehiyle içilmesi mecburidir. Şatonun kıymetli eşyası arasında lekeli ipek büyük bir mendil bulunmaktadır. Bu ipek mendil bir Doğu kumaşı olup Haçlı Seferleri sırasında Macleods'a pe-

riiler tarafından verilmiştir. Gelenek öyle yerleşmiştir, ki son Dünya Savaşında bu aile fertleri tayyare ve tanklarında bayraklarını taşımışlardır. Bayrağın Skye'e ve perileri tarafından getirildiğine inanılmaktadır. Bu perilerden biri olan Harald Haardread'in bir Bizans kilisesinde tavattır ettikten sonra Kuldüse gittiği ve oradan İskandinavvaya geldiği ve bu kumaşı Kudüsten getirdiği söylenmektedir. Ahfadı İskoçyaya yerleşmiş ve onların kızlarından biri Macleods ile evlenmiştir. Belki Doğu kumaşını da Macleods'a getiren bu kızdır. Şatonun kâhın duvarlarının etrafında herşey gariptir: Macleods'u tehdit eden tehlikeli haber vermek için gökten ateş küreleri geçer; leylekler saadet habercisidir. Her zaman bu Perili yer ziyaretçi celtbetmiş olup Dr. Samuel Johnson ve Walter Scott orada bir müddet kalmışlardır.

Batı kıyıları yakınında, Loch Alsh adlı küçük adada, Morray Kontlarının malı olan XIII. yüzyılın kalelerinden Eilean Donan'ın harabeleri yükselir. 1715'de bir isyan sonunda üç harp gemisi tarafından bombardıman edilmiş, 1719'da İspanyolların garnizonu olmuştur; bugün ise Loch'un gri sularını seyreden bir iskelet gibidir.

İskoçya tepelerinde ve burunlarında yükselen şatoları kısaca olsa dahi ele almak ciltlere vabestedir. Dee'nin güzel vadisindeki kraliyet şatosu Balmoral 1850 — 1860 yıllarının, "kötü devir" in cesur bir abidesidir. Fakat Tantallon, Inverary, Culzean — XIV yüzyıl XVIII. yüzyıla bağlar — Hopetoun ve daha bir çokları, bu kendine has ve esrarlı memleketin pitoreskini saklamaktadırlar.

M. R. GAZİMİHÂL ÖZEL SAYIMIZ

152 numaralı ve Mart 1962 sayımızı memleketimizin yegâne müzikologu merhum Prof. Mahmut Gagıp Gazimihâl sayısı olarak hazırlamaya karar vermiş bulunuyoruz.

Merhum büyük üstadı yakından tanıyan ve onun değerini türlü cephelerden ele alacak olan her yazı bu nüshamızda yer alacaktır.

Bu sayımızın eksiksiz olması için ilgilerinizi bekliyoruz. T. F. A,

YOZGAT'TA YUFKA, BAZLAMA, DÜĞÜN EKMEĞİ

Yazan: Hasan ÖZBAŞ

Yozgatta yerliler YUKA (Yufka) ekmek yerler. Yufkayı her aile kendi evinde yapar. Bunun için Yozgatta eski evlerin hepsinde (Yufka ekmek pişirmek için) bir Tandır vardır. Evde tandırın bulunduğu kısma TAN - DİRLİK derler. Tandırda SAÇKI (sap, saman, kuru gübre) yakılır. TANDIR bir metre kadar derinlikte 70 santim kadar çapında içi tuğla ile örülmüş, silindirik vari bir kuyudur. Tandırın hava alması ve kolay yanması için dibinden, dışarıya bir delik açılır. Buna KÜLLE denir. Tandır bu delik hizasından çatılır ve ateşlenir.

Yufka ekmek yapmak için kullanılan aletler şunlardır:

1 — 2 — 3 batman veya daha fazla unu, içinde yoğurmak için Bakır bir TEST.

Yufka hamuru mayasızdır. Yoğrulacak una kâfi gelecek kadar tuz atılarak soğuk su ile test içinde hamur yapılır. Bu hamur yumruklarla iyice yoğrulur. İyice yoğrulmayan hamur açılmaz. İyice yoğrulan hamur biraz bekletildikten sonra 300 - 400 gram kadar yuvarlak beziler yapılır. Hamurun içine salamura peyniri suyu veya katık suyu konursa ekmeği pek güzel açılır.

2 — İTA, ita sofraya altına benzer fakat daha geniş ve çadır bezi gibi kalın büyücek bir bezdir. Eskiden bizde dokuma fabrikaları mevcut değilken Yozgatlılar itayı ya at derisinden yaparlardı veya yünden hususi dokuturlardı. Sonraları fabrika malı kalın bezlerden yaptılar. Fabrika bezleri ucuz ve kalsız olduğu için çabuk benimsendi.

Ekmek edileceği zaman ita tandırılığa yayılır. İçine bezilerin yapışmaması ve ekmek açıcıların UĞRA olarak kullanmaları için bir miktar un konur. Alınan bezler itanın ortasına yığılır.

3 — EKMEK TAHTASI, Bir metre kadar uzunluğunda 60 - 70 santim genişliğinde ve 15 santim kadar yükseklikte, ayaklı, üzeri pürüzsüz, düz tahtalardır.

Beziler oklavalarla bu tahtalar üzerinde açılır.

4 — OKLA (oklava), bir metre kadar uzunluğunda, 1,5 santim çapında, pürüzsüz ve yuvarlaktır. Tahtadan yapılmıştır. Ekmek

mek bununla açılır,

5 — EVRAAÇ (Evirgeç), İki ağızlı kama biçiminde fakat ucu yuvarlak olur. Bir metre uzunluğunda 5 santim eninde yarım santim kalınlığında yassı sert tahtadan yapılmıştır.

Ekmek saç üzerinde bununla evrilir. (Çevrilerek pişirilir)

6 — SAÇ, Bir metreden fazla kuturda, iç tarafı basık (içbükey) dış tarafı kubbemsi (dışbükey) ve kalınca bir saçtır. Yanan tandırın üzerine konur, Ekmek bu saçın üzerinde pişirilir.

Ekmek yapmak için bir gün evvelinden bütün bu takımlar hazırlanır. Kendinde olmaları, komşudan alırlar. Tandır temizlenir, saç, kısı tandırın başına yığılır. Ekmek açıcılar, yoğurucu ve evirici kadınlar bulunur. Yozgatta her kadın bu işleri bilir. Fakat bir kadın yalnız başına bütün bu işleri yapamayacağından, ya para ile veya ödünleşme kadınlar bu olarak ekmeğini yaparlar.

Ekmek edileceği gün sabahleyin erken den (Ezandan evvel) kalkarlar. Ekmekçiler gelir. Evirici başlığı çatar, tandırı yakar. Yoğurucu hamuru yoğurur, bezeleri alır, Açıcılar itayı tandırılığa serer, itanın etrafına minderlerini kor, üzerine otururlar. Önlerine tahtalarını alırlar. Tahtanın kendilerine gelen yalarını dizleri üzerine dayıyarak, meyli verirler. Bezilerin tahta ve oklaya yapışmaması için, bezilerin altına ve üstüne un serperler. Serpilen una UĞRA denir. Bazı fakirler, uğralık için arpa unu kullanırlar. Tahta üzerinde bezileri oklalarla açarlar. Unun özlülük derecesine göre beziler gayet ince kâğıt gibi 110 - 120 santim kutruna kadar açılır. (Sarıburşa unu güzel açılır.) Açılan ekmekler daha uzun bir oklaya UZUNOKLA'ya sarılarak eviriciye verilir. Evirici bunu kızgın saç üzerine sererek elindeki evraaç ile çevirerek yakmadan pişirir. Pişen ekmekler üst üste yığılır. Sonra yığılan bu ekmekler deste deste alınarak bir odada soğutulur. Ondan sonra kilerde yerine bir adam boyu kadar üst üste yığılır. Buraya kadar yapılan işe, EKMEK ETME derler.

Bir evde ekmek edilirken sokakta, burcu burcu koku. Teklifsiz olan komşular sade yağ getirir. Bazlama yağlatırlar. Ekmek edilirken

ARAŞTIRMALARI

2651

gelene, kim olursa olsun bir kaç tane sıcak bazlama verilir.

BAZLAMA. — Daha ufak çapta, kalınca açılan yufkaya BAZLAMA derler. Tam bezi ile Büyük bazlama yapılır. Bir ekmek bezisini üçe, dörde bölerek küçük bazlama yaparlar. Büyük bazlamanın içinde, küçük bazlamaları sade yağ ile yağlarlar. Yağlı bazlama buna derler. Sıcak sıcak yemesi hoş olur.

Yufka çabuk bayatlamaz, nem görmedikçe küflenmez, herkes nüfusuna ve ununa göre 200 - 300 kilo unu yufka yaparlar. Nüfusuna göre 2 - 6 ay yerler. Böyle çok yapılan ekmeğe KİŞ EKMEĞİ derler. Hali vakti yerinde olan kısa girmeden böyle bir defa yapar, kıs çıkana yer.

Pişen, yığılan ekmekler, kurudur. Herkes günlük ihtiyacı kadar 1 - 2 çarpım (5 - 10 ekmeğe bir çarpım denir) kuru ekmekten indirir, herbirine tek tek eliyle su serper. Yine üst üste kor, üstünü sufra bezi ile örter. Biraz sonra bu ekmekler yumuşar, pamuk gibi olur. Artık kırılmaz, bunlar dörde katlanarak suf. raya getirilir.

İşte düğün yapacak olanlar, düğüne girmeden bir de DÜĞÜN EKMEĞİ yaparlar.

Oğlan evinin düğün için yaptığı ekmeğe DÜĞÜN EKMEĞİ Kız evinin yaptığı ekmeğe de KİNA EKMEĞİ derler.

Düğün ekmeği düğünün ihtiyacı kadar yapılır. Düğün ekmeğine açıcı olarak, şen tabiatlı, güzel sesli şen kadınlar çağırılır. Akraha ve komşu kadın ve kızlar da gelirler. Bir iki tane de Def bulundurulur. Def çalarak, türkülerle hamur yoğrulur. Açıcılar bir döküm ekmek açarlar, sonra ekmek tahtalarını kenara çekerek, kalan beziler etrafında bir güzel halay çekerler, Oyunlar oynarlar. Sonra tek, rar işlerine başlarlar.

lerle hamur yoğrulur. Açıcılar bir döküm ekmek açarlar, sonra ekmek tahtalarını kenara çekerek, kalan beziler etrafında bir güzel halay çekerler, Oyunlar oynarlar. Sonra tek, rar işlerine başlarlar.

Güvey ögle yemeğine geldiğinde; evirici evraaç kaldırır. Bahşış ister. Sonra güveye bazlama yağlarlar, Yağlı bazlamayı kadınlardan biri güveye götürür. Güvey bununla karnını doyurduktan sonra tepsiye bir miktar para bahşış kor. Bu para ile çarşıdan meyve ve çerez getirirler. Orada bulunanlar yerler.

Hamur az da olsa düğün ekmeği çabuk bitirilmez, oyunlarla, halaylarla, şarkılar, türküleri manillerle akşamı bulurlar.

**Ekmek ettim terledim
Köske çıktım parladım
Yar geliyor dediler
Koçu kurban bağladım.**

KİNA EKMEĞİ: Kız evinde yapılan düğün ekmeğine KİNA EKMEĞİ derler. Kına ekmeği de aynen oğlan evinde edilen düğün ekmeği gibi edilir. Yalnız kına ekmeğinde Ge lin kızı da oyuna ve halaya katarlar. Ucuzluk bolluk olur diye gelin kızı oynatırlar. Bir de kız evinden oğlan evine yağlı bazlama gönderirler. Oğlan evi bazlamayı getiren kadına bahşış verir. Bu para ile çarşıdan meyve ve çerezler getirirler.

Düğün ekmeğinde olduğu gibi aynı neşeli hava içinde akşama kalar kına ekmeğini de ederler.

Yıllık aboneli: 10,
altı aylık aboneli: 5
liradır.
Yurd dışı senelik abone:
3\$. 12

**TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI**

Basilmiyan yazılar
istenince geri gönderilir
Adres değiştirmelerde
ücret alınmaz.
Vakit Basımevi

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden: Mes'ul Müdür: İ. HİNÇER

Sekreter: BORA HİNÇER

ADRES: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak No. 17 İstanbul

TÜRK FOLKLOR DENEGİNİN YAYIN ORGANIDIR.

BİLMECELER, BULMACALAR

— VIII —

Derleyen: Faik AKÇIN

Tumtok, gölgesi yok. (Kuyu)
Tükenmezden mal aldım, öremeze bin .
dirdim, sallanmazdan geçirdim. (Toprak - Ka-
tır - Köprü)
Tüllü mülü .şak, bunu bilmiyen eşek
(Turp)
Tuttum bir aplan, saçdum çırpıplak; ba-
banımlı bitişik, ananını dört parmak. (Ab-
dest alıp namaza durmak)
Türlü kız sancağınla, yetmiş iki erceğin-
le. (Darı başağı)

U
Uçar uçar, beyaz yapar. (Değirmen)
Ufacık arpacak = (mantarcık) başındadır
tablacık. (Raptiye)
Ufacık boylu, yeşil donlu. (Bamya)
Ufacık fıçıcık, içi dolu turşucuk. (Limon)
Ufacık kırmızı bir ev, ne kapısı var, ne
penceresi; içinde yıldızdan bir yatak, yatakta
beş küçük yavrucuk. (Elma)
Ufacık mezar, dünyayı gezer. (Ayakkabı)
Ufacık mermer taşı içinde boylar; piş-
rirsene aş olur, pişirmezsen kuş olur. (Yu-
murta)
Ufacık minicik, burnu var eğricik. (No-
rut)
Ufacık nişadır, dünyayı ısıtır. (Güneş)
Ufacık odacık, içi dolu yonğacık. (Sümük)
Ufacık tencerenin aşı, çok tatlı olur.

(Ceviz)
Usta yapar, alan kullanmaz; kullanan bil-
mez. (Mezartası)
Usta yapar yapısını, insan yapar sefte-
sini. (Ev)
Uzaktan baktım hiç yok, yanına vardım
pek çok. (Karnıca)
Uzak uzak diyarlardan bir acııp kuş ge-
lir, hurma badem dilleri acı tatlı sözleri in-
sanın gözlerinden yaş getirir. (Mektup)
Uçtu keklik, kaldı dilber. (Saman - buğ-
day)
Uzundur boyu, incedir bel; kesilince seli,
söylüyor dili. (Kalem)
Uzun kuyu, dumum suyu; içen ölür, iç-
miyen kahr; uzundur, incedir, kertilettir başı.
(Tüfek)

Ü
Üç ayaklı geldi, arkasından yassı Meh.

met, daha sonra Mısırlı Hacı Osman geldi;
derken eli bıçaklı Ali geldi, onun arkasından
kavgacı Hasan, onun da arkasından beyaz kü-
lahlı Veli geldi; yanı sıra deli geldi; otuz iki
hammal hana indiler; Handa bir gürültü kop-
tu, Yemen ağası geldi, gürültüyü bastırdı.
(Sofra ayağı — Tepsi — Mısır ekme-
ği — Bıçak — Fasulye — Bulgur pilâ-
vı — Hoşaf — Dişler — mide — Kahve)
Üç biraderler üçü de kâtipzadeler, biri ber-
ri havada, biri ab-ü safada, öbürü hâk—ü
havada zevk sürer. (Cemre)

Üç dükkânım var, biri kadifeci, biri o-
duncu, biri de uncu. (İyde kabuğu — Çekir-
deği — Yenilen iç kısmı)
Üçyüz altmış beş leylek, elli iki yumar-
tası, dört yuvası oniki yavrusu var. (Yıl, 365
gün, hafta 52, mevsim 4, Ay 12.)
Üfürdüm uçtu, göksuyu geçti. (Sigara kâ-
ğıdı)

Üstü atlas dükkânı, ortası uncu dükkâ-
nı, altı oduncu dükkânı. (İyde)
Üstü kara kömür, kömür değil, içi be-
yaz, peynir değil, kuyruğu var sıçan değil,
başı yeşil emir değil. (Kara turp)
Üstümüzden inceler düşer, sana da düşer,
bana da düşer. (Yağmur)

Y
Yamyam yanaklı, mantı kulaklı, Trabzon
dişli, mahallenin delialı. (Eşek)
Yapan satar, alan kullanmaz, kullanan
da görmez, kıymetini bilmez. (Mezar Taşı)
Yarısı altın, yarısı gümüş, üstü zarif ol-
muş, her derde deva, murat etsen canlı olur.
(Yumurta)

Yarım ekim, bütün aldım. (Patates)
Yarım kaşık, divara yapışık. (Kulak)
Yarısı ak, yarısı kara, bir temenna et söy-
leyim sana. (Tavuk boku)
Yaşamayı için gömülen nedir? (Ateş)
Yaş girer, kuru çıkar. (Ekmek)
Yaymayı yaydım, kakmayı kaktım; kızı-
lı gömdüm, kılıyı yumdum. (Yalak — Kapı —
Ateş — Göz)

Yazlı mezar, dünyayı gezer. (Para)
Yazın mavi tarla üzerinde güvercinler
yürür. (Deniz ve yelkenli kayık)
Yedi tane kapısı var, ne de sağlam ya.

KISKANÇLIK TEMİ ÖRNEKLERİ

Yazan: Ali TUNÇ

Kıskanmayı insan duygularının en asıl o-
lanlarından sayanlar vardır. Buna göre de kı-
skanma duygusunun ve kıskanan insanın pek
hor görülmemesi lazımdır. Ancak bu, şöyle ol-
sun ki kıskanma duygusu bir aşağılık duygu-
su, kıskanan da bu duygunun manevi ezintisi
içerisinde bulunmasın.

Türk halk edebiyatı, ya şairleri ağzın-
dan söylenilen, yahut da, bizzat halk ruhunun
terennümünü çeşitli motif ve duygu unsurla-
rile işlerken, bu duygu ve söyleyiş güzelliğine
ve meriliğine ulaşmış bulunuyor. Çünkü,
Türk halk şairleri ve türk halk ruhu, kıskanç-
lık temî üzerinde çok ince ve içli şiirler söy-
lemişlerdir.

Meselâ Karacaoğlan'da bu duygu :
Gündüz hayallerim, gece düşlerim,
Uyandıkça ağlamaya başlarım,
Sevgilim üstünde uçan kuşların
Tutup kanadların kırmaya geldim."

İfadesinde görülen hakim söyleyiş, sevilen
kimsenin uçan kuşlardan bile kıskanılmasıdır.
Aşık Ömer'in :

.....
pısı var. (Baş)
Yedi delikli tokmak, bunu bilmiyen ah-
mak. (Kulak 2, Göz 2, burun 2, ağız 1)
Yeraltında dedemin sakalı (Prasa)
Yeraltından geçen peri. (Su)
Yeraltında dişsiz koca. (Sarımsak)
Yeraltında kara hardak. (Turp)
Yeraltında kazan kaynar, (Karnıca)
Yeraltında kilitli sandık. (Mezar - Tabut)
Yeraltında kırmızı çivi (Havuç - Pancar)
Yeraltında kızıl bakraç (Pancar)
Yeraltında kırmızı bohça (Domates -
Kırmızı Trup)
Yeraltında küflü sandık, (Ölü)
Yeraltında yağlı kayış. (Yılan)
Yer yer doymaz, taşır taşır yorulmaz,
(Vapur)

Yerde gezer, izi yok; havada uçar, sesi
yok, sütü helâl, canı var, kanı yok. (Arı)
Yerden yapma evler gördüm, etten sakal-
lı adamlar gördüm, köpük kuşan taşlar gör-
düm, (Mezar - Hoşoz - Sabun)
Yeşil mantolu, kırmızı roblu, siyah düğ-
meli, (Karpuz)
Yeşil iken al olur, meyil edince siyaha,

Gel ey dilber kan eyleme,
Seni kandan sakınırım,
Doğan aydan esen yelden,
Seni günden sakınırım,

Tabibim hism ile bakma (Habibim de olur)
Ben kılın odlara yakma
Yanağma güller takma
Seni gülden kiskanırım
Halden bilir hal - daşım var,
Yola gider yoldaşım var,
Üç yaşında kardışım var
Seni ondan sakınırım.

Ömer'im der ben de geldim,
Tazelendi eski derdim,
Sen bir kuzu ben bir kurdum,
Seni benden sakınırım,
Söyleyişinde biz, sevgilinin her türlü şey-
den kıskanılışın gene o nisbete güzel ve âhenk-
li terennümünü görebiliriz.

Kul Mustafa'dan alınan aşağıdaki örnek-
lerde, ayrılık temiyi işlenmiş, büyük korku-
da kıskançlığını görürüz,
"Ben bilirim yâr sevgisi candandır,

.....
lezzet verir dimağa; tutar isen yavaş tut, iki
elin kan olur, (Karadut)
Yeşil iken yerinden ayrılmıyan, sarardık-
tan sonra düşen nedir? (Yaprak)
Yeşil bir taht üstüne oturmuş bir melek,
lâle ve mercandan lepleri, nevrete ile soh-
bet eder, bir rakip geldi, vurdu, hançeri, (Gül)
Yolda bir gelir, ayda üç, (Cemre)
Yolda gider, yolcu değil, ağaca biner in-
san değil; semeri var, eşek değil, yazı yazar
kâtip değil, (Sümükliböcek)
Yük gördümü kaçır, yem gördümü co-
şar, (Eşek)
Yük üstünde kılı yumak = kürklü hoca,
(Kedi)

Yüzü kara, gözü kara, dalar bütün so-
kaklara, (Akşam karanlığı)
Yumrucuğum kadar yumrucuk içinde kırk
elli yavrucuk (Nar)
Yumurtayı oyarlar, içine dünyayı koyar-
lar, (Radyo)

Z
Zehirden acı, sekerden tatlı, deveden yük
sek. (İncir ağacı)

— BİTTİ —

bana fena dünya zindandır,
 benim ulu korkum hemen şundandır,
 Gayrılara gönül vere yâr deyn."

Halk şairlerinden Kâmi'nin terennümünde,
 serin esen rüzgârın bile — Belki de bu se-
 rinliğinden dolayı sabah rüzgârıdır — sevgi-
 linin yanına gizli varması arzulanır :
 "Varırsan yanına sabâ gizli var,
 Öyle var yanına, duymanın ağyar,
 Kâmi'nin sırrını etme âşikâr,
 Bu sır ve esrarı sen mihan götür."

Halk edebiyatımızın incileri diyebilece-
 ğimiz mânilerde kıskançlık teminin daha de-
 ğişik ve zengin motiflerle süslediğini görü-
 rüz. Bir yerde :
 "Kemence çala çala
 Çıktım bir ince dala
 Korkarım düşem ölem
 Yârımı eller ala."

Terennümünde ölümden bile büyük kor-
 ku vardır. Sevgilinin başka birine gitmesi
 yâni kıskanılması.

Hocamız, Nihad Sami Banarlı'nın: "Türk
 erkeği, sevdiği, benimsediği kadının bütün
 beyazlığıyla, yalnız kendisinin olmasını ister.
 Onu vatan gibi başkalarına vermemek için çok
 çabuk ölür." dediği gibi bu, halk ru-
 hunun başka bir şekilde, nesirle ifadesi olu-
 yor. Bu o kadar böyle oluyor ki yağın, rah-
 met damlalarını, yağmurun bile sevgilinin üs-
 tüne konmasına razı olunmaz.

"Bulut bulut üstüne,
 Bulut yağmur üstüne,
 Yağmur kurbanım olan,
 Yağma yârin üstüne."

Bazan bu duygu açık açık serzenişe ka-
 dar uzanır :

"Yel eser dal salınır,
 Kudretten ney çalınır,
 Benim yârim pek kıskanç
 Güle baksam alınır?"

Başka bir örneğinde kıskançlığın daha
 haşın görüntüsü sezilir :

"Hoştur, bahar olursa,
 Sabır karar alırsa,
 Seni yıkarım dağlar,
 Yâra zarar olursa."

Şu örneğinde de kurttan kuştan başka,
 yerdeki küçük karıncadan kıskançlık var :

"Süpür süpür inceden,
 Süpürgesi yoncadan,
 Ben seni kıskanırım,

Yerdeki karıncadan."

Belki bir sitemle en güzel söyleyişlerin
 den birisi de :

"A benim bahtlı yârim
 Gönülde tahtı yârim,
 Yüzünde göz izi var
 Sana kim baktı yârim."

Bir de bu örneklerimizi, halk türkülerin-
 den seçilmiş örneklerle süsliyelim. Bir Si-
 nop türküsünde :

"Camekânım içinde
 Ayna mısın, can mısın?
 Saçlarımı elleme,
 Sen benim kocam mısın?"

Kadının da erkeğe karşı duyduğunun ve
 ona uzanacak ellerin ancak kocası olabilece-
 ğinin ifadesi vardır.

"Olgun insanlarda kıskanma, damla dam-
 la içilen zehir gibidir." diyenlere hak verdi-
 recek bir Kütahya Türküsünü hatırlamadan
 geçemeyeceğim: Zira bu örneğinde de erke-
 ğin kadını değil, kadının da erkeği gene ay-
 nı şiddet ve asillikle kıskanış temini yakalı-
 yabiliriz:

"İstanbul yollarını arşınlamalı,
 Gelen yolcuları karşılamalı,
 Yârsız gelenleri kurşunlamalı,
 Gidip de gelmiyen yâri n'eyleyim,
 Vakitsiz açılan gülü n'eyleyim."

İstanbul'un yolları cizidir cizi,
 Elinde kalemi, altında yazı,
 Yârımı zaptetmiş İstanbul kızı,
 (Tekrar mısraları)

İstanbul yolları demirden kürek,
 Bizi böyle eden bu çarh,ı felek
 Allahtan dilerim hayırlı dilek.
 (Tekrar mısraları)

A İstanbul sen büyük bir han mısın?
 Varan askerleri yutan sen misin?
 Gelinleri yârsız koyan sen misin?
 (Tekrar mısraları)

İstanbul İstanbul, vîran kalası,
 Taşını toprağını eller alası,
 O da bencileyin yârsız kalası

Gidip de gelmiyen yâri neyleyim,
 Vakitsiz açılan gülü neyleyim.

Bu ve diğer örnekler arasında, bizden i-
 leri olanları, sevilen eser bırakan, iş gören,
 yaranları, bilen kimseleri kıskanma şeklin-
 de örneklere rastlayamadık. Zaten kıskanma-
 nın olgun ve asil görüntüsü Türkler arasında
 görülebilir, fikri kabul edilmiş bir hakikattir.

BASIN İLÂN KURUMU

Gazeteler ve Dergiler için Her nevi
 İlân ve Reklâm Kabul eder.

İSTANBUL Genel Müdürlük: Türkocağı caddesi No. 1, Kat 3
 Telefon: 22 43 84 - 85

İSTANBUL Şube Müdürlüğü: Türkocağı caddesi No. 1, kat 3

ANKARA Şube Müdürlüğü: Ulus İş hanı "E" Bloku No. 41 Kat 2
 Telefon: 10 58 17 - 10 57 87

İZMİR Şube Müdürlüğü: İkinci Kordon, Mimar Kemalettin caddesi
 Küçük Kardiçalı Han Telefon: 23911

TELGRAF: BASINKURUMU

ADANA Şube Müdürlüğü: Abidin Paşa caddesi Remo İş Hanı No. 46

BURSA Şube Müdürlüğü: İnönü caddesi Aysan Han No. 20

ESKİŞEHİR Şube Müdürlüğü: Porsuk İş Hanı kat 2 No. 1

KONYA Şube Müdürlüğü: İstanbul caddesi Yusufaga Sokak Terzi-
 oğlu pasajı No. 1

ZONGULDAK Şube Müdürlüğü: Amele Birliği pasajı No. 15-16

SÖT VEREN ANNELER,
KANSIZLIK, ZAFİYET
KLOROZ, İŞTAHSIZLIK
SIRACA VE NEKAHAT
İÇİN

(Basın: 7728 — 9)

GRİPİN

ve NEZLEYE karşı

GRİPİN

Kullanınız

Aldığınız müstahzarın ha-
kiki Gripin olduğunu anla-
mak için GRİPİN markasına
bilhassa dikkat ediniz.

GRİPİN

günde 3 adet alınabilir.

(Faal: 694 — 10)

TAMEK

(Folklor — 13)

BASIN İLÂN KURUMU

Gazeteler ve Dergiler için her nev'i ilân ve reklâm kabul eder.

İSTANBUL Genel Müdürlük: Türkocağı
caddesi No. 1, kat 3 Telefon:

22 43 84 - 85

İSTANBUL Şube Müdürlüğü: Türkocağı
caddesi No. 1, kat 3

ANKARA Şube Müdürlüğü: Ulus İş hanı
"E" Bloku, No. 41 Kat 2, Telefon:

10 58 17 - 10 57 87

İZMİR Şube Müdürlüğü: İkinci Kordon, Mi-
mar Kemalettin caddesi Küçük Kardi-
çalı Han Telefon: 23911

TELGRAF: BASINKURUMU

ADANA Şube Müdürlüğü: Abidin Paşa cad-
desi Remo İş Hanı No. 46

BURSA Şube Müdürlüğü: İnönü caddesi
Aysan Han No. 20

ESKİŞEHİR Şube Müdürlüğü: Porsuk İş
Hanı Kat 1 No. 1

KONYA Şube Müdürlüğü: İstanbul cadde-
si Yusufaga Sokak Terzioğlu Pasajı
No. 1

ZONGULDAK Şube Müdürlüğü: Amele Bir-
liği pasajı No. 15/16

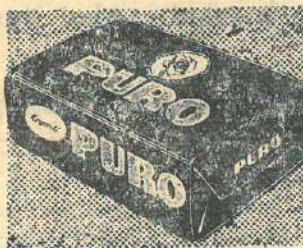
(Basın: 1028 — 14)

Terkibinde krem has-
saları bulunan PURO
TUVALET SABUNU

çildi temizler... bester...
korur... çiçek gibi taze
ve kadife gibi yu-
muşak yapar... cazibe
ve güzelliğinizi artırır.

**BOL KÖPÜKLÜ
NEFİS KOKULU**

100 DE 100 SAFTIR

(Faal: 695 — 11)

BÜTÜN İLÂN ve
REKLÂMLARINIZ

İPİN

BASIN İLÂN
KURUMU

CAĞALOĞLU - TÜRK OCAĞI CAD.

224384

224385

H.U.

(Basın: 1028 - 15)

224

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

MART 1962

GAZİMİHÂL
ÖZEL
SAYISI

İÇİNDEKİLER

Mahmut Ragıp Gazimihâl Özel Sayısı
Mahmut Ragıp İçin
Cen. Kardeşim Mahmut
Dost Gazimihâl
Son Mektuplarından Parçalar
Anılar
Mahmut Ragıp'ın Ölümü Kargısında
Sevgili Mahmut Hakkında
Yegâne Müzikoloğumuzu Kaybettik
Mahmut Ragıp Gazimihâl
Gazimihâl'in Vasiyetnamesi
Mahmut Ağabeyim
Hoca'ya Ait Bazı Hâtıralar
Mahmut Ragıp'ın Arkasından
Hocam Mahmut Ragıp
Hoca ve Gazimihâl Derahanesi
Mevlâ Rahmet Eyleye (Şiir)
Bir Kayıp (Fıkra)

İhsan HİNÇER
Ahmet Kutsi TECER
A. Adnan SAYGUN
Cahit ÖZTELLİ
Şerif BAYKURT
Fikret ÇİÇEKOĞLU
Yusuf Z. DEMİRCİOĞLU
Halil Bedi YÖNETKEN
Prof. Dr. Bülent TARCAN
Mesut CEMİL
M. R. G.
Doç. Nurettin Ş. KÜSEMİHÂL
Rıza YETİŞEN
Ord. Prof. FİNDİKOĞLU Z. Fahri
Sadı Yaver ATAMAN
Veyssel ARSEVEN
Şemsi YASTIMAN
T. F. A.

SAYI: 152

KURUŞ: 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

226